

Több egyszázalékos felajánlást kaptak idén a bevett zsidó vallási közösségek

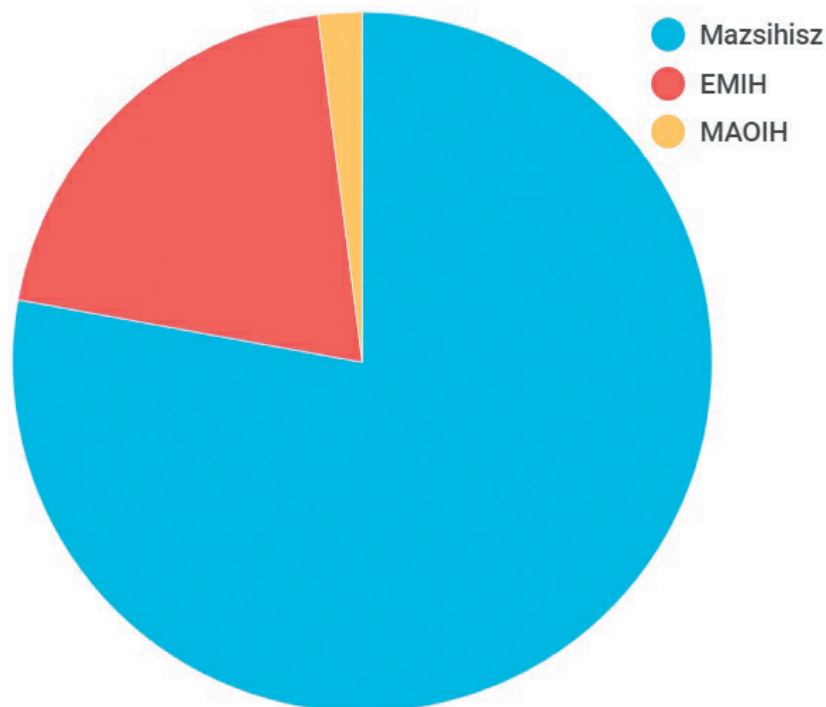
Komoly emelkedést könyvelhettek el a bevett egyházak között nyilvántartott zsidó szervezetek – írja a Kibic.hu. A Mazsihisz, az EMIH és a MAOIH is növelni tudta a személyi jövedelemadó utáni egyszázalékos felajánlások számát.

Néhány napja hozta nyilvánosságra a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) az idei (szeptember 13-i állapotra vonatkozó) kimutatását a bevett egyházaknak felajánlott 1%-os juttatásokról, amelyet magánszemélyek a személyi jövedelemadójukból (szja) ajánlhatnak fel az állam által elismert (bevett) 32 egyház, vallásfelekezet és vallási közösség számára.

Ezek között három zsidó szervezet kapott helyett: a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsi-

ajánlottak fel 16.404.762 forintot. A MAOIH esetében ezek a számok: 287 felajánló és 2.222.086 forint.

A 2011-es törvény elfogadása után az olyan kisebb egyházak, mint a zsidó reform Szim Salom és Bét Orim közösségek nem gyűjthetnek egyházi adófelajánlásokat. Ennek következtében a kis vallási szervezetek komoly bevételi forrástól estek el. Ez azonban jövőre változni látszik, a NAV nemrég megjelent közleménye szerint ugyanis egy törvénymódosításnak köszönhetően a vallási egyesületek, a nyilvántartásba vett egyházak és a bejegyzett egyházak a következő évben a bevett egyházakkal együtt technikai számon gyűjthetik az szja egy százalékos felajánlásokat.

Az 1%-ok megoszlása 2019-ben

hisz), az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) és a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség (MAOIH). Így a 2011-es egyházügyi törvény elfogadása óta csak ez a három bevett zsidó egyház gyűjtheti az egy százalékos felajánlást.

A most napvilágot látott kimutatás szerint a három zsidó felekezetet jóval többen támogatták egyszázalékos felajánlásukkal, mint az utóbbi években bármikor. Ebben az évben összesen 14.150 magánszemély ajánlotta fel valamelyik zsidó egyházi szervezetnek adója egy százalékát. Ez a tavalyi (10.539) felajánlásokhoz képest 34 százalékos emelkedést jelent.

Külön-külön is nagyjából 30–40 százalékkal növelni tudta mindegyik szervezet felajánlóinak számát. A Mazsihisz 2019-ben 11.017 felajánlást kapott, amelynek révén 77.770.048 forinttal gyarapodott. Az EMIH részére idén 2846-an

Mecset, templom és zsinagóga épülne Abu-Dzabiban a vallási testvériség jegyében

Az ötletet Ferenc pápa látogatása adta.

A tervek szerint a három imádkozóhely egymással szemben állna az Egyesült Arab Emírségek fővárosában. A tervezők abban bíznak, hogy a helyszín a kölcsönös megértés és a béke helyszíne lesz egy olyan régióban, ahol elég gyakoriak a vallási konfliktusok, írja a Daily Mail.

A komplexum várhatóan 2022-re készül el, és helyt ad majd napi vallási szertartásoknak és nemzetközi találkozók számára is.

A projektet a pápa februári látogatása ihlette, amikor ő és szunnita muszlim vezetők közös nyilatkozatot írtak alá az emberek közötti testvériségről. Egyébként ekkor járt először keresztény pápa az Arab-félszigeten.

Mohamed bin Zájed, Abu-Dzabi vezetője nem sokkal ezután jelentette be a projektet.

A vallásközi bizottságot az Emberi Testvériség Magasabb Bizottságá-

nak nevezik, és tagjai üdvözlötték a projektet.

Az imaházak a tanulás, a dialógus és az ima helyszínei lesznek, valamint az idelátogatók lehetőséget kapnak arra, hogy megnézhessék a vallási szertartásokat, szent szövegeket hallgathassanak, és szent rituálékban vehessenek részt.

A negyedik helyszín egy oktatási központ lesz.

A pápa év eleji útja során szabadtéri szertartást vezetett Abu-Dzabiban, amelyen 170.000 ember vett részt. A városban korábban csak zárt térben lehetett keresztényként imádkozni.

Szaúd-Arábiával ellentétben, ahol tilos a muszlim imán kívül más vallást gyakorolni, Abu-Dzabi megengedi a keresztényeknek is, hogy diszkrétan gyakorolhassák vallásukat, és jelentős az itt élő katolikus populáció. A pápa látogatását melegen üdvözlötték a filippinók és az indiai keresztények, akik nagy számban vannak jelen a külföldi bevándorlók között.

Az Egyesült Arab Emírségekben már van egy zsinagóga, amely 2008-ban nyílt Dubajban. Ugyanakkor az Emírségek is a feszültségek kereszt-tüzébe került az elmúlt hónapokban.

A vallásközi bizottság szeptemberben New Yorkban találkozott. Az Ábrahám vallásai névre hallgató projekt tervezője a londoni bázisú Adjaye Associates.

A három vallást azért nevezik ábrahámi vallásnak, mert Ábrahám mindhárom vallás szent könyvében fontos szereplőként van jelen.

Kibic

Zugló: megindult az élet

Két és fél évi szünet után nemcsak imádkozásra alkalmassá vált, hanem szemet gyönyörködtetően szép lett a zuglói zsinagóga. A kényszer-vendégeskedés után, az elfojtott lehetőségeket követően teljes erővel beindult az élet. Több kirándulást is szerveztek a közel-múltban, ezek egyikéről számol be krónikásunk.

A komáromi hitközség meghívására a városba látogatott a zuglói körzet egy autóbussznyi csapata. Hittestvéreinket A Zsidó Kultúra Európai Napja a Menházban című rendezvényre hívták meg, de mellesleg egy remek idegenvezető, *Novák Tamás* segítségével persze ismerkedtünk Komárommal, és bepillanthatunk a helyi hitéletbe is.

Célunk a kapcsolatépítés, tapasztalatszerzés volt, ám a látogatás tanulsága jóval túlmutat a programokon, az élményeken, hiszen megismerkedhettünk az 50 fős, összetartó közösséggel. De talán még fontosabb, hogy találkoztunk a kilét irányító Paszternák család tagjaival, akiknek ez a munka a hivatásuk, a szenvedélyük. A hitélet elkötelezett irányítása több mint feladat, hiszen ennek révén a városban, sőt Szlovákiában is rangot szereztek a zsidó-szágunk.

A Kehila – közösségért díj átvételkor az egyik kitüntetett könnyeivel küszködve mondta: Büszke vagyok arra, hogy a zsidóságért tehettem valamit, és ezt önök elismerték, sőt a díjban kifejezésre is juttatták.

A helybeli és az oda járó zsidók vallják, hogy jó ehhez a közösséghez tartozni, mert az életük hitéleti és kulturális eseményekben gazdag. Közös járnak kirándulni, zsinagóga, koncertekre, gyakran megfordulnak Pesten, Pozsonyban és másutt.

Paszternákék kiléjéhez egyre többen csatlakoznak. Mind több komáromi és környékbeli kezdi kutatni a gyökereit, mert hallják és tapasztalják, hogy ott jó zsidónak lenni.

A csapatépítő

Egy kilét úgy összetartani, ahogy ezt megtapasztaltuk, csak egy olyan vezető képes, mint *Paszternák Antal*, aki töretlen energiával teszi ezt 1996 óta. Csapatot épít, de mögötte is egy csapat áll, a családja. Az anya, a támogató-szervező, család-motor *Zsuzsa asszony* meg a gyerekek: *András* és *Tamás*. Rájuk mindig számíthatnak a szüleik, de a közösség is, ők viszik tovább a hagyományt, hiszen otthonról magukkal hozták a vallásosságot. Ez a szellemiség a biztosíték arra, hogy a zsidóság, a hitélet folytonossága megmarad Komáromban.

Egy jól működő család nagy dolgokra képes. Paszternákék ügyesen, ésszel menedzselik hitközségüket: igényesen összeállított könyvek, kiadványok, prospektusok, térkép, képeslap népszerűsíti, dokumentálja 123 éves történetüket, a Hitközségi Híradó pedig eseményeiket, létezésüket. Odafigyelenek arra is, hogy naprakészen legyenek a magyar és a szlovák médiában, a kommunikációs forrásokban.

Jó elképzelés, ha a körzetek látogtják egymást, tanulmányozzák egymás életét. Végül is kis közösségeinken keresztül mi mindnyájan egy sokkal nagyobbhoz tartozunk: a magyar zsidósághoz. Azt pedig egyben tartani aktív hitélet révén lehet, hiszen a zsinagógáknak nemcsak vallási funkciójuk van, nemcsak befogadók, de fontos a kultúrát közvetítő szerepük is.

És még csak érintőleg szóltam utazásunk céljáról: a nagyszerű rendezvényről. (Vár még rám a komáromi Menház történetének megírása is. A szó eredetileg azt jelentette: szegényház, szeretetház, aggok háza,

Paszternák Antal és Paszternák Tamás

menhely; mai értelemben: szociális otthon. Menháznak ma a komáromi zsidóság házát, templomát és kapcsolódó intézményeit nevezzük.)

A Zsidó Kultúra Európai Napja a Menházban

A régió zsidó közösségeinek képviselőivel, a vallásunk iránt érdeklődő komáromiakkal, a vendégekkel (köztük 45 zuglói hittestvérünkkel) a Menház meg is telt.

A Zsidó Kultúra Európai Napját 1999 óta ünneplik nemzetközi szinten. A komáromi hitközség 17. alkalommal csatlakozott a rendezvény-sorozathoz.

Hogy szponzorokat találjanak, a hitközség előljáróságának sok-sok pályázatot kellett írnia. A támogatók között ott volt a város, a Bethlen Gábor Alap, a Mazsihisz, az Ezra Alapítvány, a Kisebbségi Kulturális Alap és a JHF.

Paszternák András köszöntőjét követően kerekasztal-beszélgetés indult a pódiumon. Résztvevői – *Balázsné Szántó Edit* (Szombathely), *Vadász Magda* (Budapest), *Ádám Róbert* (Tatabánya) és *Villányi György* (Győr) – felidéztek és elemeztek a harminc évvel ezelőtti történeteket, a vidéki közösségek nehéz helyzetét, a vallási hagyományok megtartásának feladatait, de szó esett az utóbbi évtizedekben elért eredményekről is.

A közös kóser ebédet követően szétnéztünk a Menház létesítményeiben: templom, könyvtár, mikve, Wallenstein Zoltán-terem. Megtekinttük a zsinagóga történetét bemutató, igényesen összeállított kiállítás is.

A gyerekeket játszósarok várta az iroda oktatási előterében. *Paszternák-Szendy Barbara* kézműves foglalkozást, fejtűző játékokat szervezett a kicsiknek. A délutáni program során *Kardos Péter* zuglói főrabbi tisri hónap ünnepeit ismertette. A főrabbi a töle megszokott bölcseséggel, humorral beszélt, s bizonyította remek előadókészségét.

Gottdank Tibor a magyar építőművészet örökségével foglalkozott figyelemfelkeltő előadásában, egyben bemutatta könyvét: A magyar zsidó építőművészek öröksége Lajtán innen és Lajtán túl. Gottdank Tibornak a mű mottója egyben ars poeticája is: „Megmutatni azt, ami nem látható, s amit látunk mégis; írni arról, ami nem zsidó, s ami zsidó mégis; mert benne élünk, mert akik építették, kialakították, csinálták, nem mint zsidók csinálták ugyan, de mégis: zsidók voltak származás szerint, többnyire vallásuk szerint is, és – akiknek meg kellett érniük – mindenképpen azok voltak a sorsukban: az 1938 utáni zsidótörvények következményei szerint.”

Szunyogh Szabolcs idei megjelenésű könyve, a Zsidó nők apropóján a címszereplők izgalmas történeteit, sorsát mutatta be. A szerző kötetei közül a teljesség igénye nélkül említ-

tek néhányat: Világvallások Magyarországon, Kordnadrágban Tel-Avivban, Jákob csillagai, Magyar menóra.

Fontos esemény volt a Kehila – közösségért díj átadóünnepsége, mely szép hagyomány a komáromi hitközség életében. A díjazottakat Paszternákné Kertész Zsuzsa méltatta, szinkrontolmácsa Vadász Magda volt. Az elismerő okleveleket Paszternák Antal, a KZSH elnöke adta át.

A nap zárásaként Szól a kakas már címmel *Szurasenkö Dániel* zenekara, a miskolci Daniel Klezmer Band adott jó hangulatú koncertet: a közönség a zenészekkel együtt énekelt és táncolt.

A zuglóiak ezúton is köszönik az élményeket, a vendégszeretetet, a követendő példát.

Dr. Steinerné dr. Molnár Judit

Holokauszt-emléknap a Selye János Gimnáziumban

Komáromban a hitközséggel együtt tartott holokauszt-emléknapot a Selye János Gimnázium.

Közös kötelességünk az áldozatokra való emlékezés, valamint az ellene kiálló előtti tisztelgés. 2003 áprilisától igazgatónk, **Andruskó Imre** kezdeményezésére a Selye János Gimnázium a Komáromi Zsidó Hitközséggel együtt tart holokauszt-emléknapot – tájékoztatta portálunkat **PaedDr. Králik Zsuzsanna** főszervező.

Sok évvel ezelőtt kezdtem el foglalkozni a holokauszt kutatásának módszertani tanulmányozásával, igyekeztem a tudásomat hazai és külföldi továbbképzéseken egyaránt bővíteni. A holokauszt történetét tanítanunk kell, mert soha többet nem szabad, hogy megtörténjen ehhez hasonló tragédia. Idén is iskolánk udvarán gyűltek össze a 2. évfolyam diákja **PhDr. Deák Irén** tanárnővel, hogy közösen emlékezzünk meg az áldozatokról. Először a Menházba mentünk, ahol már vártak minket az előadók: **dr. Novák Tamás** és a **Paszternák házaspár**, a hitközség elnöke és felesége. **Paszternák Antal** röviden bemutatta a Menház történetét, elmesélte, mi maradt az elhurcolt zsidó közösségből, a zsinagógákból.

A hitközség közel 215 éve színtere a településen és a régióban élő zsidó vallású polgárok közösségi, kulturális és hitéletének. A holokauszt előtt több mint 2000 tagot számláló, mára jócskán megfogyatkozott gyülekezet 2001-ben indította útjára CHALON-ABLAK programját, melynek keretében szélesre tárta kapuit a Dél-Szlovákiában és Nyugat-Magyarországon élő hittestvérek előtt. A mikromúzeum megtekintése után átsétáltunk a zsinagógába, ahol a gyerekek betekintést kaptak a zsidó nép történelmébe, megismerték a zsidó időszámítást, az ünnepeket, majd az előadó válaszolt a diákok kérdéseire. Visszatérve a gimnáziumba, az aulában megnéztünk egy rövid ismeretterjesztő filmet, A holokauszt szemeit, majd utána beszélgettünk.

Iskolánkban kiemelt jelentőséggel bír a holokauszt történetének tanítása és az áldozatokról való méltó megemlékezés. Nem az a célunk, hogy síró gyerekek legyenek az emléknap végén, de miközben a diákok a holokausztról és más népi-írtásról tanulnak, rá kell ébredniük, hogy ilyen – emberek által elkövetett – bűntettek újra előfordulhatnak. Ahogy ez megtörtént a zsidókkal, megtörténhet másokkal is. Véleményem szerint ilyenkor a máskor hallgató és passzív tanulók is megnyílnak és véleményt nyilvánítanak. A holokausztról beszélni kell, mert mindenkinek meg kell tudnia, hová vezet a különbözőféle emberek iránti gyűlölet. Az ifjabbak egyre kevesebbet tudnak a zsidókról és a holokausztról, ezért minél több információt kell átadni a történelemórakon. Akkor talán nem lesz olyan népszerű az antiszemitizmus a fiatalok között!

Bumm.sk

Figyelmes hallgatóság a zsinagógában

Izrael után Magyarországon a legmagasabb a zsidó leszármazottak aránya

Egy egymillió-nyolcszáz ezer ember DNS-ét feldolgozó tanulmány szerint száz ország közül Izrael után Magyarországon a legmagasabb a zsidó leszármazottak százalékos aránya – jelentette a Jediót Ahronót című izraeli újság honlapja, a ynet.

A MyHeritage nevű, genetikai alapú családfakutatással foglalkozó szervezet felmérése szerint Izrael után a népességhez viszonyítva Magyarországon él a legtöbb zsidó leszármazott, több, mint az Egyesült Államokban. Az eredmény még a kutatókat is meglepte – tette hozzá az újság.

A MyHeritage a kutatást közösen végezte *Daniel Sztacki* statisztikussal, a Zsidó Nemzetpolitikai Intézet (The Jewish People Policy Institute, JPPI) demográfiai szakértőjével, az európai – askenázi – zsidóság demográfiáját vizsgáló részleg vezetőjével.

A DNS-tesztet beküldő 4981 magyarországi lakos 7,6 százalékánál találtak legalább 25 százalékos askenázi zsidó származást – ami azt jelenti, hogy legalább egy askenázi, vagyis európai zsidó nagyszülője volt. Ez az érték jelentősen magasabb, mint az Egyesült Államokban mért 3,5 százalék vagy a Kanadában mért 3,0 százalék.

Azoknak az aránya, akiknél a génnek legalább 10 százalékban

askenázi zsidó származásra utalnak, Magyarországon eléri a 12,5 százalékot, szemben a mindössze 4,7 százalékos amerikai vagy 4 százalékos kanadai aránnyal.

A Magyarországról küldött minták 4,2 százaléka legalább 50 százalékos zsidó-askenázi etnikai háttérrel mutatót, az Egyesült Államokból érkezőknek csak a 2,3 százaléka.

A tanulmány következtetései és a korábbi becslések közötti óriási eltérés azt mutatja, hogy Magyarországon különösen sok ember van, aki egyáltalán nem ismeri a zsidó gyökereit, vagy akiknek zsidó örökségét a szülők vagy a nagyszülők tudatosan eltitkolták a holokauszt emléke és az antiszemitizmustól való intenzív félelem miatt – írta a lap.

A kutatást irányító Daniel Sztacki ugyanakkor rámutatott, hogy az ilyen típusú genetikai tesztekkel általában a jól képzett népesség végzi el, így ők a kutatásban túlréprezentáltak lehetnek.

Mindezek figyelembevételével a tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a legalább 50 százalékban askenázi zsidó származású emberek száma Magyarországon eléri a 130.000-et. Ez a szám jelentősen magasabb a korábbi becsléseknél.

„A DNS-vizsgálatban résztvevők egy része számára nagy meglepetés az eredmény, de nagy meglepetés a demográfusok számára is” – mondta Daniel Sztacki.

Új főosztály a BZSH-nál

Néhány hete született meg az előljáróság döntése egy új főosztály létesítéséről, amely a Budapesti Zsidó Hitközség ingatlanjainak üzemeltetésével, fenntartásával és hasznosításával foglalkozik.

Az új főosztály, mely az eddig decentralizáltan működő szervezeti egységet fogja össze egy részleggé a jövőben, és tizennégy budapesti zsinagóga, közel száz ingatlan, valamint a budapesti zsidó temetők, oktatási és szociális intézmények tartoznak alá, már meg is kezdte munkáját a Síp utca 12.-ben **Ács Tamás** korábbi BZSH-elnök vezetésével.

Az előljáróság azt várja el az új testülettől, hogy hatékonyan, költségtakarékosan lássa el a munkáját.

„A holokauszt után sok magyar túlélő vándorolt ki Izraelbe, köztük olyanok, akik közéleti és szellemi vezetőkké váltak, akik nagy befolyással voltak a fiatal Izraelre: Efraim Kishon, Mose Stern kántor, Zeév és Dosh karikaturisták, Tomi Lapid és még sokan mások. De Magyarországon továbbra is aktív zsidó közösség maradt, amelyhez számos izraeli vállalkozó csatlakozott az évek során, a Szovjetunió összeomlása után. Azonban az intenzív antiszemitizmus miatt, amely mindig is jelen volt Magyarországon, és az utóbbi években fokozódott, általános volt az a vélemény, hogy az országban alig ötvenezer zsidó van” – írta kommentárjában a ynet.

Noha a 2013. évi népszámlálásnál csak 10.965-en vallották magukat zsidónak, *Kovács András* professzor becslése szerint a valóságban 73–138 ezer között van az egy zsidó szülővel rendelkezők száma, ami egyezést mutat a MyHeritage genetikai tesztekkel alapuló következtetésével – derül ki a cikkből.

Egy, a tesztet elvégző – a hetvenes éveiben járó – budapesti lakos, aki csak nevének kezdőbetűit árulta el a ynetnek, azt mondta, eddig úgy tudta, hogy gyermekként katolikusnak keresztelték meg. A teszt eredményeinek kézhezvételekor megdöbönt, mert kiderült, hogy 100 százalékban zsidó, pontosabban 98 százalékban askenázi és két százalékban spanyol zsidó származású.

„Soha nem vettem részt zsidó szertartásokon, és jelenleg megpróbálok megemészteni az eredményt” – mondta. „A családomban senki sem beszélt zsidó gyökerekről. A szüleim a felelősök azért, hogy nem zsidóként nőtem fel, másrészt megértem a döntésüket, mert apám oroszországi munkatáborban volt” – jelentette ki.

MTI

Kulturális és épített örökségvédelem a turisztika jegyében

Figyelemfelkeltő címmel rendezett négy-napos konferenciát a Debreceni Zsidó Hitközség (DZSH) az örökségvédelem és a turizmus összefüggéseiről. Száznál több vendég, résztvevő és érdeklődő érkezett az ország minden részéből és a határokon túlról.

A civisváros – két évtizede hagyományosan – kitűnő helyszín, a feltételek adottak, az információ abszolút támogató, segítő jellegű, nem beszélve az elszállásolásról és az ellátásról.

Az érkezés napját kitöltötték az adminisztratív teendők, az elhelyezkedés, az előadások átnézése. Az istentisztelet és vacsora után a zsidó hétköznapiokról készített dokumentumfilmet nézhettünk meg **Heller Zsolt** (a Közép- és Kelet-európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Egyesületének titkára) társaságában, majd a nézők beszélgettek az alkotókkal.

A konferencia nyitóünnepségén a város polgármestere, **dr. Papp László** tájékoztatót arról, hogy „az elmúlt öt évben a zsidó közösség épületei, meghatározó vallástörténeti emlékei a debreceni zsidó negyed látványosságáivá váltak. 2015-ben adtuk át azt az emlékfalat, amely minden debreceni zsidó mártír nevét feltüntetve emlékezik és emlékeztet mindazokra, akik áldozatul estek a holokauszt borzalmanak. Ezeket az emlékeket számos hazai és külföldi látogató felkeresi.”

Törekvéseik megvalósításához hatalmas segítség a sikeres Tel-Aviv–Debrecen repülőjárat, amely közvetlen kapcsolatot kínál a két város között.

Joszi Amrani, Izrael Állam magyarországi nagykövete beszédében kiemelten fontos értékként határozta meg a kulturális örökséget, a kommunikációt és a közösség összetartó erejét. A polgármester gondolataihoz csatlakozva még hozzáfűzte: nagy érték a béke, a tolerancia, a vallási élet gyakorlata – s ezeket közvetítenünk kell gyermekeink felé is.

A zsidó lét alapja – hangsúlyozta – a kapcsolatteremtés Istennel és egymással. A modern világban sok mindent másképpen kell megélnünk. A fiatalokra új lehetőségek várnak, bár nem szabad hallgatni a történelem által ránk hagyott és a mai demográfiai nehézségekről. A zsidó élet megtartásához felelősség társul, ezért legyenek nyitottak a szemek, a szívek és az ajtók. Kötelességünk a hagyományok továbbörökítése, és fel kell kínálni utódainknak a lehetőséget, hogy ők is kövessék példánkat.

Szalay-Bobrovniczky Vince helyettes államtitkár, a rendezvény fővédnöke előadásában hangsúlyt adott annak, hogy hazánk elkötelezett az európai keresztény-zsidó örökség védelme mellett, és büszke az itt élő zsidó közösségre, amely nagyban hozzájárul országunk fejlődéséhez. Budapesten a Dohány utcai zsinagóga és a Szent István-bazilika közelsége is jól illusztrálja, hogy a zsidó és keresztény emberek békében élhetnek egymás mellett ma Magyarországon.

Magyarországon található Európa népességarányosan második legnagyobb zsidó közössége. Hazánkon belül pedig Debrecenben éli minden napjait a legnagyobb létszámú vidéki hitközség, a város a környék kisebb közösségeinek és a szórányban élőeknek is a központja.

Szalay-Bobrovniczky kitekintett a hazai zsidó közösségek állami támogatására. A kormány tavaly hárommilliárd forintot különített el a budapesti Rumbach utcai zsinagóga rekonstrukciójára, és az ott megvalósuló Együttélés Háza elnevezésű projektre. Megújul a gyöngyösi zsinagóga is. Az épületet, amelyet a szocializmusban bútorraktárnak használtak, kulturális centrummá, a keresztény–zsidó párbeszédet szolgáló rendezvények központjává alakítják – erről a Status Quo Ante Zsidó Hitközség helyi vezetője tájékoztatót. A gyönyörű, kupolás épületben állandó kiállítást rendeznek be, ami az első magyarországi gyógyszergyár megalapítójának, a városban felnövekedett (végül pedig a nyilasok által a Dunába lőtt) Richter Gedeonnak az életét mutatja be. A hitélet is visszatér a falak közé, hiszen a zsinagógát a gyöngyösi izraelita gyülekezet használja majd.

A miskolci zsinagóga felújításának tervezési szakasza befejeződött, és elkezdődött a szakaszos helyreállítás. Uniós forrás felhasználásával már rendbe tették a tokaji zsinagógát, a helyszíni kulturális és konferenciaközpontként üzemel. Néhány éve esett át nagyszabású felújításon a mezőcsáti zsinagóga, ami az alföldi kisváros egyik büszkesége, legszebb kulturális épülete lett.

A kormány támogatja a határon túli zsinagógák megmentését is – zárta előadását Szalay-Bobrovniczky Vince.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke egyebek mellett reflektált az államtitkár-helyettes integrációról mondott gondolataira is:

– A magyar neológia sokat tett ezért az országért. S úgy gondolom, nagyon fontos, hogy a

zsidóság integrált, a magyar társadalomból ki-szoríthatatlan közösség. Nem olyan régen Orbán Viktor miniszterelnök úr egy beszédében elmondta, büszke Magyarországot szeretne büszke polgárokkal. Én egyet tudok ezzel érteni, s ennek része a büszke zsidóság is. Nekünk, zsidó vezetőknél az a dolgunk, hogy próbáljunk egy büszke zsidóságot, egy öntudatos zsidóságot építeni, mert a világégés után, a negyvenévi kommunista rendszer után nagy szüksége van a zsidó közösségnek arra, hogy visszanyerje büszkeségét.

Ezért úgy gondolom, hogy elvárhatjuk a magyar társadalom szereplőitől, figyeljenek oda közösségünkre, elvárhatjuk, hogy gondolják végig a mi történelmi traumáinkat, elvárhatjuk, hogy nézzenek szembe közös múltunkkal, hogy őszinte párbeszédet folytassanak velünk. Ezek az elvárások nem azért vannak, mert mi, magyar zsidók olyan különösen fontosak lennénk, hanem mert pont ugyanannyira vagyunk fontosak, mint többi honfitársunk. Nem jobban, és nem kevésbé...

Horovitz Tamás, a debreceni hitközség elnöke tevékenységéről szólva elmondta, hitközségük kiemelt feladatának tekinti a vallási élet fenntartását. „Büszkék vagyunk arra, hogy vidéken biztosítani tudjuk minden idelátogatónak a hitélethez szükséges feltételeket: kóser konyhát, mikvét, imádkozási lehetőséget.”

Az elnök tájékoztatót arról is, hogy az elmúlt öt év beruházásai révén napjainkra megformálódott a debreceni zsidó negyed. Létére egyre inkább beleépül a köztudatba, köszönhetően annak, hogy a programok túlnyomó része itt zajlik. A közösség életének nagyon fontos szegmense a turisztikai háttér kialakítása is – tette hozzá. „A zsidó negyedben apáink és nagyapáink nagyon komoly örökséget hagytak ránk – zsinagógák, kóser vágoda, mikve, bét hámidrás –, ezek bemutatása és megismertetése a jelen és a jövő nemzedéke számára nem pusztán lehetőség, ez kötelességünk.”

A Kárpát-medencei zsidóság történetét bemutató emlékközpont már nemcsak álom, de a megvalósulás útjára lépett. A közelmúltban önkormányzati támogatással körvonalazódott a koncepció, rendelkezésre áll a megvalósítás helyszíne is. „Bízunk abban, hogy kormányzati segítséggel hamarosan létrehozhatjuk ezt az egyedülálló turisztikai és kulturális létesítményt, amely még jobban és még hatékonyabban tudja megmutatni régióink zsidóságának múltját és jelenét.”

Horovitz Tamás hangot adott véleményének, miszerint a város infrastruktúrája, kiegészülve a hitközség lehetőségeivel, módot nyújthat egy szélesebb kiterjedésű turisztikai régióközpont létrehozására. Ez felölelné a kelet-magyarországi zarándokhelyeket (Bodrogkeresztúr, Tokaj-Hegyalja, Nagykálló, Sátoraljaújhely, Olaszliszka), de szárnyai alá venné a határon túli, vallásturisztikai szempontból fontos településeket (Nagyvárad, Szatmárnémeti, Arad, Brassó, Szabadka, Kassa), illetve régiót (Kárpátalja) is. A további előadásokra – a kerekasztal-beszégetés és a szombati hávdálá kivételével – a Pásti utcai zsinagógában került sor. Mivel az előadások sorrendje gyakran változott a tervezetthez képest, az egyszerűség végett a meghirdetett program szerint tudósítok róluk.

Róna Iván, a BZSH turisztikai igazgatója nagyon összefogottan, mégis részletekbe menően foglalkozott az idegenforgalommal. Néhány gondolatát idézem.

„Mit lehet tenni, hogy a Mazsihisz vidéki taghitközségei is növelhessék bevételeiket a turizmus révén? Természetesen ha nem is budapesti léptékű, de mégiscsak komoly bevételeket lehet(ne) generálni az olyan városokban, ahol nagy számban járnak turisták, ahol van a fogadásukra megfelelő és elegendő szálláshely, továbbá van bemutatható zsidó építészeti, kulturális látnivaló vagy program. Ilyen város például Debrecen, de ilyen Szeged és Pécs is.

Debrecen lehetőségei különösen jók, hiszen a városban van a szép, újjáépített zsinagóga, és van lehetőség zsidó témájú kulturális események szervezésére is. A potenciális turisták száma szintén adott, és ennek megfelelő számú és színvonalú szálláshely is könnyen elérhető.

A közeli Hajdúszoboszló potenciálja is jelentős, hiszen évente sok tízezer turistát fogad kül- és belföldről, számukra aránylag könnyen megszervezhető a debreceni látogatás és program.”

Kőszegi Zoltán, a Mazsihisz kommunikációs vezetője vetített képes előadásában egyebek mellett azt fejtette ki: közösségi értelemben pluszt jelent, hogy zsidók vagyunk. Gondolkodásunk része a vallás, a tradíció, a kultúra, az identitás. Beszél a közösséghez tartozás okairól is (származás, gyökerek, az ifjúsági szervezetek vonzereje, kíváncsiság, érdeklődés).

Rövid összefoglalójában említette Magyarország egyedi helyzetét, szolt a cionizmusról, Izra-

el Államról, a sorsközösségről, kifejtette az említett területek ortodoxiáját, neológiáját, nemzeti identitását. Arról beszélt, hogy a fiataloknak alternatívát kell kínálni, segítséget és útmutatást adni. A tanítást illetően kiemelte a kultúra területén a halachát, a héber nyelv és a vallás oktatását. Érintette a vegyes házasságokban élők részvételét a hitéletben, és hogy fontos a fiatalok közösségre találása.

Nagyon hangsúlyosnak ítélte a megfelelő, sokfelé irányuló kommunikációt, melynek lehetőségei igen szélesek: nyitottá lehet tenni az ünnepeket, a sábbátot, a különféle programokat, lokális eseményeket, melyeket meg támogat egy jó honlap, hírlevél, képekkel, videókkal, a média bevonásával.

Tárnóczi Barna, a Tensi Utazási Iroda társtulajdonosa azt javasolta, célszerű lenne napokra vagy témákra lebontott programokat tervezni (pl. zsidó múlt, a zsidóság fontos épületei stb.), és ezekből rugalmasan kialakított programcsoomagokat összeállítani. Mindezekhez kapcsolódhatnak nézhető, olvasható anyagok, videofelvé-

A búcsúzó izraeli nagykövet (jobbról a második) egyik utolsó szereplése az elutazása előtt

telek. Igen fontos ezenfelül megtalálni mind-ezek koordinátorát, aki a lehetséges érdeklődőkhöz eljuttatja az ajánlatokat. Az ötlet együttgondolkodást, energiát és befektetést igényel.

Kovács Róbert (a szabadkai hitközség részéről) előadásában előrebocsátotta, hogy Szabadka turisztikai látványosságai nem hasonlíthatók össze az európai nagyvárosokéval, de közép-európai hangulata figyelemreméltó. Látnivalói több szempontból csoportosíthatók.

Épített nevezetességei a zsidó kuriózumok: a gyönyörű zsinagóga, a hitközség épülete a kóser konyhával, a rituális baromfivághóhid, a szépen karbantartott temető, a Zsidó Kórház (1920) épülete, a Hajos Alfréd tervezte Bankpalota, a Komor Marcell és Jakab Jenő tervei alapján megépült Városháza, a Szabadkai Városi Múzeum.

Szólt városa egykori híres zsidó személyiségeiről: Munk Artúr hajóorvos, Csáth Géza (Brenner József) író, Telcs Ede szobrász, Geréb Klára festő, Fenyves Ferenc újságíró, szerkesztő, Glid Nándor szobrász, Danilo Kis író. Szabadkán és környékén már ötödik éve hatalmas sikernek örvend az Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál.

A város holokauszthoz kapcsolódó emlékhelyeiről is beszélt; a teherpályaudvaron álló gettóemlékműről, s arról, amelyik a zsinagóga udvarán őrzi meg a deportáltak nevét.

Elhangzott egy projekt, amely példa lehet a zsidó kulturális örökség turisztikai érdekességeire, egy országhatárokon átívelő regionális együttműködés keretében.

Róth Tibor, Brassó három évtizeden át volt elnöke emlékeztetett, hogy városuk előkelő helyet szerzett a turizmusban. Az évi félmillió látogató majdnem fele zsidó, noha nincs történelmi városmag. Egykor zsidó kereskedők, iparosok települése is volt. Zsinagógája támogatás nélkül, önerőből épült, a legtöbbet fotózott épület.

Besa Adrián újságíró, szerkesztő, a Szatmárnémeti Zsidó Hitközség elnöke helyett **Papp István** előimádkozó számolt be a város zsidóságának elfogyásáról: a valamikori legnépesebb zsidó közösségből 85-en maradtak. Az elnök tevékenységének köszönhetően megújult az imaterem, a régi kóser konyha újra működik, kóser, stabil sátor épült szukkotra. A terv sok, a pénz nagyon kevés. Lenne igény mikvére és a hajdani „kis zsinagóga” pályázati pénzből történő felújítására is.

Félix T. Koppelman, Nagyvárad küldötte szintén foglalkozott a fogyatkozással. Korábban az épületek 70%-a zsidó tulajdonban volt, a 29 zsinagógát 3.300 hívó látogatta. Jelenleg 700 zsidó él a városban, és igyekeznek rendben tartani, ami megmaradt. Van napi minján, üzemel a kóser konyha, és a közösségnek van rabbija.

Románia-szerre megújulnak a zsinagógák, a vallásos turizmus azonban egyelőre nem jelentős. A város karbantartást igénylő ortodox templomát szigorú feltételekkel használatra átadták az államnak. A neológ zsinagóga működik, az imádkozásokon és az ünnepek megtartásán kívül helyszíne ökumenikus előadásoknak (iskolások és turistacsoportok részére), helyet ad fotókiállításoknak, könyvbemutatóknak és más kulturális eseményeknek is.

A temetők közül még csak háromnak az állapota rendezett.

Kreisler Gábor, a DZSH önkéntese hétköznapijairól szólt igényes, sok részletre kiterjedő előadásában. Csoportokat kalauzsol, diákokat a holokauszthoz kapcsoló ismereteik bővítéséért, zsidókat szerre a világból, akik kíváncsiak a megújult zsidó negyedre, nem zsidókat, akik érdeklődnek a zsidó negyedről, a vallásról. Ed-dig nem jöttek Debrecenből elszármazottak, de most népes családjukkal érkeznek, ők nagyobb törődést igényelnek.

„A vallásos családok kóser sabbátot tudnak itt eltölteni nálunk. A zarándokszállást is igénybe veszik, együtt az étkezéssel. Többen keresnek kóser boltot. Megnövekedett az izraeli turisták száma. A vágoda nagyon érdekes. A fiatalok illet még nem láttak, az időseknek, ha a múltira emlékeztető tárgyakat látnak – a zsinagógái, tórai felhívásoknál használt snóderdoboz –, meg-ered a nyelvük. A gettó falából való deszkák lát-tán vagy az emlékfal neveinek olvasása közben feltörnek más emlékek is. És mindig meglepő-dek, hogy Izraelen kívül létezik ilyen ha-gyománytisztelő közösség!”

A napot istentisztelet, vacsora zárta.

Sábbát. A technikamentes nap alkalmasnak bizonyult kerekasztal-beszélgetésre. **Lebovits Imre** (az Új Életben olvasható) előadása és más témák – rossz állapotban lévő temetők, veszteségek, turizmus, szombatos zsidók – kapcsán sok hozzászólás hangzott el.

Győriova Márta (Kassa) beszélt városuk szülőttéről, Márai Sándorról, a róla elnevezett emlékszóbarőról.

Róth Tibor (Brassó) említette auschwitz-i zarándokútjukat, emlékeztetve az Észak-Erdélyből elhurcoltak emlékfalára. A DZSH elnöke utalt arra, hogy sokat tanult itt a turisztikai rendszer megalapozásáról. Már a konferencia megszerve-zésekor gondolták, hogy nyilván lenne erre igény. A debreceni repülőter nagy lehetőség a város vallási turizmusa szemszögéből, a megva-lósításban számíthatnak a városvezetésre is.

Róbert Péter a konferencia harmadik napján mutatta be legújabb könyvét, A cionista ellenál-lást. Ennek előszavából idézem Szita Szabolcs gondolatait: „Az európai ellenállás, benne a zsi-dók küzdelmének adatai, tényei elmélyült, apró-lékos elemzést igényelnek. Tudományos kutató-suk igen sürgető. A kor tanúi egyre kevesebben vannak, a következő generációknak pedig nem könnyű feladat lesz a levéltárakban az eredeti célok tisztázása, az álnevek megfejtése, a mö-góttük rejtőző személy vagy szervezet azonosí-tása, miként egyes történések, összefüggések feltárása – európai méretekben – napjainkban ugyancsak fogós kérdések. A szerző szolgálatot teljesített azaz, amikor e nehéz témához nyúlt, magyar vonatkozásait összegyűjtötte. Az ígé-nyes tudományos feldolgozást folytatni kell, s ez nagy munkát igényel.” (A könyv a Bálint Ház-ban is megvásárolható.)

A bemutató utáni nyílt beszélgetésen a szerző tényekkel támasztotta alá a leírtakat, számos érdeklődő hozzászólást hallottunk.

A szombat további része: tanítás, mincha ima a Pásti utcában, vacsora, majd máárv imádko-zás. A hávdálá, a szombat kimenetele alkalmá-ból az Amerikából érkezett gyönyörű hangú kántort, **Joszit** hallhattuk.

Itt is köszönet illeti a szervezőket, a házigaz-dákat, a kóser konyha teljes személyzetét, **Kreislerné Grósz Zsuzsát** szólóelőadásáért és **Éliás Viktor** kántort kísérő zongorajátékaért.

Gál

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Ecuador

A közelmúltban jelent meg Quitóban az ismert ecuadori író, Óscar Vela nyolcadik, *Most, hogy a felhő leszáll* című könyve, ami az egykori stockholmi konzul, Manuel Antonio Munoz Borrero tevékenységével foglalkozik. Munoz Borrero 1931-től látta el tisztét, és a második világháború kitörése után mintegy ezeröttszáz útlevelet állított ki a menekülő zsidók számára. Diplomáciai státusával összeegyeztethetetlen tevékenysége miatt az ecuadori kormány 1942-ben felfüggesztette beosztásából, de a helyét nem töltötték be. A svéd külügyminisztérium „szemet hunyt” a diplomata tevékenysége fölött. A szerző kutatásai során betekintett az ecuadori és a svéd archívumok már nyilvánossá vált irataiba, amelyekből megállapítható, hogy a konzul fő kapcsolata Israel Jacobson stockholmi rabbi volt. A rabbi adta meg a menekülni készülő személyek adatait. A kötet tartalmazza annak a Bergen-Belsenben fogva tartott 137 embernek a nevét, akik az utolsó útleveleket kapták. Embermentő munkájáért a diplomatát a Jad Vasem 2011-ben a Világ Igazai közé sorolta. Az ecuadori külügyminisztérium 2018-ban szimbolikus gesztusként visszaadta a tiszteletbeli konzul címet Munoz Borreronak.

Chile

A latin-amerikai országok zsidó szervezetei Santiago de Chilében az antiszemitizmus elleni harc feladatairól tartottak konferenciát, amelyen mintegy 150 küldött vett részt. A helyi közösség nevében Roberto Munoz nyitotta meg a háromnapos tanácskozást, majd Jakov Hagoel, a Cionista Világszervezet (WZO) alelnöke tartott bevezető előadást. „Hiába reménykedtünk – jelentette ki Hagoel –, a soá után sem szűnt meg az antiszemitizmus. Az antiszemitizmus nem európai probléma, nem zsidó ügy, hanem az egész világot érintő kérdés. Az antiszemita azt szeretnék, hogy a zsidók féljenek. Ha egy zsidó fél a zsidósága miatt, akkor elveszti a hitét.” Shraga Wilk, a WZO regionális igazgatója hangsúlyozta, hogy az antiszemitizmust egyaránt szítják a jobb- és a baloldali szélsőséges szervezetek. Wilk szerint a gyűlölet elleni harc nem politikai, hanem ideológiai kérdés. A konferencia első ülészakának fő célja a „modern antiszemitizmus” elleni harc módszereinek regionális összehangolása volt.

Nagy-Britannia

A JTA hírportál tájékoztatása szerint a Zsidó Örökség Alapítvány visszavásárolta a walesi Merthyr Tydfil városka műemlék besorolását zsinagógájának elhagyott épületét, amelyet 2006-ban adtak el. A viktoriánus stílusú, 1875-ben épült zsinagógában a helyreállítás után a walesi zsidók történetét bemutató múzeumot kívánnak létesíteni, ezt a helyi önkormányzat is támogatja. A zsidó hitközség 1848-ban alakult meg Merthyr Tydfilben, a hittestvérek száma a 20. század első felében elérte a 400 főt. Jelenleg már nincs tíz zsidó férfi a városban, ezért a vallási élet megszűnt. A dél-walesi régió települései közül elsősorban Cardiffban található jelentősebb zsidó közösség.

Szudán

Nasr-Eddin Mofarah, a diktatúra bukása után alakult kormány vallásügyi minisztere az Al Arabiya tévécsatornának adott nyilatkozatában kijelentette: a muzulmán többségű ország befogadja a különböző kultúrákat, szellemi értékeket és vallási kisebbségeket. A miniszter visszahívta azokat a keresztény és zsidó családokat és leszármazottaikat, akik korábban elhagyták az országot. A fontosságát hangsúlyozta a vallási toleranciának, a különböző felekezetekhez tartozó polgárok békés egymás mellett

Ecuador: Munoz Borrerót a Jad Vasem 2011-ben a Világ Igazai közé fogadta

Chile: A soá után sem szűnt meg az antiszemitizmus

Nagy-Britannia: Zsinagóga zsidók nélkül

Szudán: A miniszter visszahívja a keresztény és zsidó családokat

élésének. Megjegyezte, hogy az új kormány célja a szabadságon, az igazságon és az egyenlőségen alapuló társadalom megvalósítása. 1930 és '50 között Szudánban mintegy ezer hittestvérünk élt, ma pedig alig néhányan. Sokan az ország függetlenségének kikiáltását követő antiszemita hullám miatt emigráltak 1956-ban.

A közösség megmaradt tagjai az 1967-es, hatnapos háborút követő atrocitások és fenyegetések miatt távoztak. A múlt század első felében épült kartúmi zsinagógát 1985-ben lebontották. A temető feldúlt állapotban van, a helyiek több sírt meggyaláztak.

Kovács

Zsidókat parazitáknak nevező posztterekkel kampányolnak Varsóban

Nemrégiben parlamenti választást tartottak Lengyelországban, ahol az egyik kampánytéma a holokauszt áldozatainak kárpótlása volt. A szélsőjobb antiszemita poszttereken mutatta meg, hogy mit gondol a témával kapcsolatban.

Antiszemita posztterek jelentek meg Varsóban a választási kampány kellős közepén. A plakátokon izraeli diplomaták és ismert zsidó személyiségek arc képe látható, a feliraton pedig az „Óvakodj a parazitáktól!” szöveg olvasható, méghozzá olyan módon, hogy a parazita szóban a zsidó szó is benne van. (Lengyelül a paraziták: pasozyty, a zsidó pedig: Żyd. A plakáton pedig a kettő összevonásából létrehozott pasozydy szó szerepel.)

A poszttereken látható Georgette Mosbacher, az Egyesült Államok varsói nagykövete, Anna Azari korábbi izraeli nagykövet, Michael Schudrich, Lengyelország főbírja, valamint Johnny Daniels, aki a holokauszt emlékeztetőnek ápolásával foglalkozó izraeli aktivista.

A plakátokon egy felhívás is olvasható, amely a holokauszt során lefoglalt vagyon utáni kárpótlások leállítását, valamint az ország zsidók általi megszállásának befejezését követeli.

Johnny Daniels a Times of Israelnek elmondta, hogy a plakátok megjelenése egy nagyobb probléma része, a kárpótlások kérdése ugyanis már egy ideje komoly gyűlölethullámot indított el a szélsőjobbosok körében. Daniels hozzátette, hogy feljelentést tett a rendőrségen, amely már vizsgálja az esetet.

A Jog és Igazságosság párt (PiS) már korábban a holokauszt-kárpótlások ellen kampányolt, zsidó vezetők pedig arra figyelmeztettek, hogy az erről szóló vita időközben antiszemitizmusba csapott át. Idén májusban például a lengyel szélsőjobb az utóbbi idők legnagyobb antiszemita demonstrációját tartotta meg a kárpótlások ellen tiltakozva.

A kárpótlási ügyek miatt Lengyelország és Izrael között diplomáciai feszültség alakult ki. A lengyeleknél nagy felháborodást okozott, amikor február közepén Jiszrael Katz külügyminiszter egy tévéműsorban felidézte a néhai Jichák Samir kormányfő 1989-ben elhangzott véleményét, amely szerint „a lengyelek az anyatejjel szívták magukba az antiszemitizmust”. Izrael pedig nem fogadja el a lengyel kormány azon álláspontját, miszerint a lengyelek szenvedtek a legtöbbet a második világháború idején, ezért nem hajlandóak a vagyonaikat vesztett zsidó magánszemélyeknek, illetve leszármazottjaiknak kárpótlást fizetni.

Kibic

Először küldött újévi jókívánságokat Szaúd-Arábia

Izraelnek és Szaúd-Arábiának nincs diplomáciai kapcsolata, de az utóbbi években – főként a közös ellenségtől, Irántól való fenyegettség miatt – közeledtek egymáshoz.

Kevesebb mint egy héttel azután, hogy az izraeli külügyminiszter

mában ilyen üzenetet küldött a zsidóknak.

Korábban az izraeli külügyminiszter Szaúd-Arábia nemzeti ünnepé alkalmából gratulált a szaúdi népnek az @IsraelArabic Twitter-oldalon. Az üzenet a következő volt: „Isten áldjon meg benneteket béké-

üdvözlét küldte a szaúdi népnek a minisztérium arab közösségi média csatornáin, Szaúd-Arábia új washingtoni nagykövete, Reema Bandar al-Saud boldog új évet kívánt az amerikai zsidóknak ros hasáná alkalmából, írja a jpost.com.

Az üdvözlőlapon alját a zsidó újévkor hagyományosan használt almák és gránátalmák díszítik.

Nem világos, pontosan kinek küldték a kártyát, mert az nem jelent meg sem a szaúdi nagykövetség Twitter-oldalán, sem a nagykövet Twitterén. Mégis ez az első alkalom, hogy Szaúd-Arábia bármilyen for-

vel, biztonsággal, együttműködéssel és jó szomszédsággal.”

A két országnak nincs diplomáciai kapcsolata, de az utóbbi években – főként a közös ellenségtől, Irántól való fenyegetettség miatt – közeledtek egymáshoz.

Miután az izraeli külügy jókívánságát küldte a szaúdiaknak, a Perzsa-öböl ügyeiért felelős szaúdi miniszter, Thamer al-Sabhan részt vett New Yorkban a Nukleáris Irán Elneli Egyeség konferenciáján, amelyen ott volt az izraeli nagykövet, Ron Demer is.

Kibic

IZRAELI SZÍNES

Kőből vagy, Jeruzsálem

Mindenki ismeri Naomi Semer gyönyörű dalát: Jeruzsálem, aranyból vagy. Én is ezt a dalt énekelem magamban, ahogy közeledek a szent város irányába.

Az út kényelmes, a vezetők nyugodtabbak, a rendőr is kevesebb sofört ír fel gyorshajtásért.

A fenyőerdőkből feltűnik a dombokon épült város, ami melegséget kelt szívémben. A kövek birodalmában érzem magamat.

Három vallás tartja Jeruzsálemet szent városnak, de mégis a zsidók országának fővárosa.

A zsidók országának gyöngye falakkal van körülvéve.

Minden kőnek sok mesélnivalója lenne, ha beszélni tudna. Úgy a haza-térőknek, mint a látogatóknak ameddig Jeruzsálemben járnak, megszűnik a szívében minden ellenségeskedés.

A zsidók fővárosa a béke városa.

Lassan haladok a színes bazárok között. Itt egy teve, ott egy szamár, mint-ha megállt volna az idő. A történelem vasfoga nem boldogul ezzel a várossal. Úgy érzem magam, mintha kétezer éve vagy még előbb élnék.

A pálmafák árnyékában a falak burkolata, a napsugár beszívargása és a járdák ragyogása, de főleg a hideg kövek melegségének birodalmában van szerencsém tartózkodni.

És a Fal...

Bár különválasztottak asszonykántól, szerelmemtől, mégis boldog vagyok. Megsimogatom a Falat. Beszélek hozzá. Most Ő az én szerelmem.

Ha ez a Fal válaszolni tudna...

Elmondaná, hány ellenséget győzött le. Elmesélné a titkát annak, hogy még mindig létezik. Tudtomra adná, hány-szor ostromolták, próbálták lerombolni, de a végén Ő mindig győzött.

Győzött, mert megmaradt.

Még az arab légió sem merte lerombolni. Győzött, hogy végül népünk szent, legszentebb helyévé váljon.

Bár a napsütésben arannyá váltál, Jeruzsálem, az én szememben kőből vagy.

Drágakőből – gyémántból.

Arje Singer
Sydney

Már legelső csatájában elvesztette fél szemét Móse Dajan

104 éve, 1915. május 20-án született Móse Dajan, az 1967-es arab-izraeli háború idején a zsidó állam hadügyminisztereként, később külügy-

minisztereként tevékenykedő izraeli katonai vezető. Bár a Szovjetunióban „az izraeli cionizmus és militarizmus” jelképeként tekintettek rá, ha-

Ariel Saron és Móse Dajan a Szezei-csatornán történt átkelés után, az 1973-as jom kippuri háborúban

zájában a legtöbben hősként tisztelik – írja az MTI.

Az akkoriban még az Oszmán Birodalomhoz tartozó Palesztina területén alapított első kibucban (Degania) született, szülei Ukrajnából vándoroltak ki. Tizennégy évesen csatlakozott a Haganához, a földalatti zsidó hadsereghez, 1938-tól a brit hadsereg mellett működő félhivatalos zsidó rendőrség tagjaként vett részt a brit uralom ellen fellázadt arabok elleni éjjeli őrjáratokban.

1939 novemberében a Haganában folytatott, illegálisnak minősülő tevékenysége miatt letartóztatták, a börtönből 1941-ben szabadult, és azonnal csatlakozott a náci ellen harcoló brit hadsereghez.

Egy zsidó és ausztrál katonából álló egység élén hatolt be a Vichy-Franciaország fennhatósága alatt álló Libanon és Szíria területére, és már az első ütközetben elvesztette bal szemét. Sérülése annyira súlyos volt, hogy üvegszemet sem kaphatott, a világ később Nelson admirálisra és Kutzovra emlékeztető fekete szemkötőjével ismerte meg.

Nemcsak fizikailag, lelkileg is megsérült, került az emberek. Kisebbségi érzését katonai győzelmeivel és zavaros, de sikeres nőügyeivel kompenzálta, utóbbi sikereit felesége végül megelégette, és harminchat év házasság után, 1971-ben elvált tőle.

A második világháború után a Hagana vezérkarában (őrnagyi rendfokozatban) arab ügyekkel és felderítéssel foglalkozott. Az Izrael Állam függetlenségének 1948. május 14-i kikiáltását követő háborúban a Jordán völgyének parancsnokságát bízták rá, és ő egész napos csatában megállította a szír csapatok előrenyomulását.

Alezredessé, majd vezérőrnaggyá nevezték ki, 1949 novemberétől a déli parancsnokság élére került. Az 1950-es években az angliai vezérkari tiszti iskolában tanult, 1952-ben lett dandártábornok.

1953 és 1958 között vezérkari főnök volt, az ő irányításával jött létre a kiválóan kiképzett és felszerelt izraeli hadsereg. Az 1956-os arab-izraeli háborúban személyesen vezette a Sínai-félszigetet elfoglaló hadjáratot. 1959-től 1964-ig mezőgazdasági miniszter volt, 1965-ben az Izraeli Munkapártból kivált jobbszárnyal tartott, majd saját pártot alapított.

A közel-keleti helyzet újabb kiéleződése idején, 1967 elején a népszerű és karizmatikus Dajant nevezték ki hadügyminiszternek. Az izraeli sikert hozó hatnapos háború után (amelyben Izrael megelőző csapást indítva mért vereséget szomszédaira, elfoglalta Jeruzsálemet, a Sínai-félszigetet, Ciszjordániát és a Golán-fennsíkot) nemzeti hősnak számított. A hadügyminiszteri tisztséget ezután is megőrizte, de nimbuszát alaposan megtépázta az 1973-as jom kippuri háború, amelyben az Izrael elleni váratlan támadás sok emberáldozatot követelt, és a zsidó állam csak hajszaíj híján aratott győzelmet.

Dajant keményen bírálták a hírszerzési hibákért, a nem megfelelő értékelésből következő elbizakodottságért, még a barátjának számító Ariel Saron (szintén háborús hős, későbbi miniszterelnök) is kritizálta, végül kénytelen volt lemondani.

Menahém Begin kormányában 1977 és 1979 között külügyminiszterként szolgálta hazáját. Részt vett az Egyiptommal Camp Davidben folytatott béketárgyalásokon, kiváló diplomáciai képességeivel elősegítette a feszültségek enyhülését a térségben, az izraeli-egyiptomi különbéke-szerződés létrejöttét.

1979-ben visszavonult, és teljesen régi hobbiának, a régészetnek szentelte magát. Rákbetegségben szenvedett, de végül szívinfarktus okozta a halálát 1981. október 16-án Tel-Avivban.

Dajan már életében legenda lett, sokan csodálták, sokan gyűlölték. A Szovjetunióban „az izraeli cionizmus és militarizmus” jelképének számított, a szovjet lapok gyakran közöltek karikatúrát a szemkötős tábornokról.

Bár nem volt vallásos, mélységes hazaszeretet élt benne, hidegvérű és elszánt vezető volt, aki a hibáiból is képes volt tanulni. Ariel Saron azt írta róla: „Mindig száz ötlettel a fejében ébredt. Ezekből kilencvenöt veszé-

lyes, további három rossz, de a maradék kettő briliáns volt.”

Első házasságából három gyermek született: lánya regényben örököltette meg kapcsolatát apjával, majd politikai pályára lépett. Egyik fia színész lett, a másik regényíró és politikus, aki erősen bírálta apját. Dajan híres szemkötőjét 2005-ben az interneten árverezték el, s 75 ezer dollárért kelt el.

Izrael „orosz ajkú ország”, véli Vlagyimir Putyin

Orosz nyelvű országként írta le Izraelt Vlagyimir Putyin orosz elnök egy, a Keren Hayesod nemzetközi zsidó jótékonyági alapítvány konferenciáján mondott, a Kreml honlapjára is feltöltött beszédében – írta az RBC orosz üzleti lap.

Ahogy az elnök fogalmazott, „az oroszoknak és izraelieknek családi és baráti kapcsolataik vannak” egymással, és túlzás nélkül lehet állítani, hogy egy valódi családról van szó.

„Körülbelül kétmillió orosz ajkú ember él Izraelben. Ezért mi Izraelt orosz nyelvű országgént tartjuk számon” – tette hozzá az orosz államfő.

Abban, amit Putyin mond, egyébként van némi igazság: a Szovjetunió felbomlása után, a 90-es években rengeteg zsidó emigrált a gazdasági gondokkal küzdő Oroszországból Izraelbe, és jelenleg is itt él a legnagyobb számú orosz ajkú zsidó népesség. A Forbes szerint körülbelül másfél millió orosz ajkú polgár él jelenleg is Izraelben, ez pedig az ország népességének majdnem ötödét, 17 százalékát teszi ki. Ráadásul ez a szám csak növekszik, miután egyre többen szereznek orosz-izraeli kettős állampolgárságot is.

„Nemzeteinket közös, és sokszor tragikus események kötik össze a történelemkönyvek lapjain” – fogalmazott, majd bejelentette, elfogadja Ruvén Rivlin izraeli elnök meghívását az auschwitz koncentrációs tábor felszabadításának 75. évfordulóján tartandó megemlékezésre. Hozzátette: jövőre lesz a második világháború lezárásának 75. évfordulója is, május 9-én ezt minden évben óriási győzelmi parádával ünneplik meg Oroszországban.

„Természetesen számítunk arra, hogy az izraeli vezetés elfogadja a meghívásunkat, és eljön a Vörös téren tartandó győzelmi parádéra” – célzott Putyin nyomatékosan arra, hogy nem örülne, ha pont Izrael nem lenne jelen.

„Oroszország és Izrael, és állampolgáraik álláspontja megegyezik: minden, a háború kimenetelének megváltoztatására, az igazság eltorzítására és a fasizmus és ölebeinek igazolására tett kísérletet teljességgel elfogadhatatlannak tartunk” – szögezte le beszédében az orosz elnök.

Forrás: Azonnali.hu

Bibliai héber nevet rejtő pecsétet találtak Jeruzsálemben

A Bibliában is szereplő héber nevet viselő bullát, vagyis pecsétet találtak régészek Jeruzsálem óvárosában a föld alatt – jelentette a Maáriv című újság honlapja.

A 2600 éves zárópecsétet a Siratófal alapjainál zajló régészeti ásatásokon hozták a felszínre. A bullára a Júdai királyság legmagasabb udvari tisztségviselőjének címét írták.

„Első alkalommal került elő Jeruzsálemben régészeti feltáráson ilyen bulla. A pecsétlen a királyi udvar legfőbb tisztviselője szerepel, ami különösen fontosá teszi a felfedezést” – nyilatkozta az ásatást vezető Eli Sukron a lapnak.

A tisztviselők pecsétnyomójukat használták különféle dokumentumok aláírására, hitelesítésére, de a különféle amforákban tárolt termékek elküldésekor és átvételekor is gyakran agyagpecséttel zárták le az árut.

„A ház feletti Adnijahunak” – írták szó szerint régi héber betűkkel a mindössze egy centiméteres bullára. Az írás alapján az i. e. 7. századra, a Júdai királyság idejére becsülik a pecsét korát.

A „ház feletti” kifejezés ebben az időben a júdai és izraeli királyság legmagasabb tisztségét jelölte, ő állt az első helyen már Salamon király udvari helytartóinak sorában is.

Ezt a feladatot a Biblia számos, a királyságban jelentős befolyással bíró, a királyhoz közel álló emberre hivatkozva említi. A Királyok könyvében Abdihu viselte ezt a tisztséget Izrael királyságában, Ahab király uralkodása alatt, egyben Illés próféta idején.

Mintegy 150 évvel ezelőtt felfedeztek egy – a bullával nagyjából egyidős – temetkezési barlangot is a Kidron folyó keleti lejtőjén, Dávid városától nem messze, amelynek feliratán szintén a „ház feletti” kifejezés szerepelt.

A bullára írt Adnijahu nevet hárman is viselik a Bibliában: Dávid király egyik, Hagittól született fiának a neve, Jehosafát idején az egyik levita pap neve, valamint Nehámias idején a nép egyik vezetőjét hívták így.

A pecsétet a Templomhegy nyugati falának alapjainál 2013-ban végzett ásatáskor elszállított törmelékben találta meg három héttel ezelőtt Batja Ofen. Ezt az Emek Curim Nemzeti Parkban lerakott törmeléket azóta folyamatosan önkéntesek szitálják, vizsgálják.

„Egy vödör törmeléket a szitába öntöttem, elkezdtem vízzel locsolni, és egyszer csak a porban észrevettem egy kis fekete öndarabot. Nagyon elérzékenyültem, rögtön tudtam, hogy bullát találtam” – mesélte a lapnak Ofen.

atv.hu/MTI

FOTÓ LIEBMAN

1970-ben ültem a szegedi Dél-magyarországnak (is) otthont adó Sajtóház első emeletén, Fehér Kálmán szerkesztő irodájának egyik székén. Ő olvasta legújabb kéziratomat, én meg izgalommal vártam döntését. A helyiség ajtaja mindig nyitva állt. Valaki kopogott az ajtófélfán. Bajszos, szemüveges, kissé alacsony, öltönyös, idős férfi lépett be, köszönt, szervusztok. Letett egy közepes nagyságú borítékot a szerkesztő íróasztalára: tessék, ahogy megbeszéltük, hozom az anyagot. Választ nem várva intett búcsút. A mentorom befejezte az olvasást, mondta, hogy művem megjelenik hamarosan. Kérdeztem, hogy ki volt a borítékot hozó férfi. Nem ismered? Liebmán Béla bácsi, legalább ötven éve fotósa a Délmagyar-nak. Őt személy szerint nem ismertem, de régi és aktuális fotóit igen. Mióta elszegődtem külsősnek a lap-hoz, heti rendszerességgel bújtam a Somogyi Könyvtárban a régi szegedi lapokat, hogy „képben legyek” a város közeli, távoli múltja tekintetében. Rengeteg újságfotót láttam „Liebmán Béla felvétele” jelöléssel. A Sajtóházban és a környéken többször megpillantottam a folyton siető, aktatáskás idős embert, de csak ekkor tudtam meg a nevét. El is határoztam, hogy ha legközelebb találkozunk, köszönök, bemutatkozom. Nem lett ebből semmi.

A Somogyi Könyvtárban mostanság nem lapozhatok, a neten viszont igen. Keresgéltem Liebmán Béla címszóval, vajon az utókor hogyan örökíti meg őt, hosszú életének munkásságát. Őt, aki Szeged és talán az ország egyik legszorgosabb fényképező mestere volt. Majd száz évet élt. Képek százazeivel hírneves művészeket, politikusokat, tudósokat, politikai eseményeket, a szabadtéri játékokat, a színházi életet, a Dóm építését, a szegedi paprikát szárító portálokat, a tiszai halászsokat, Móra

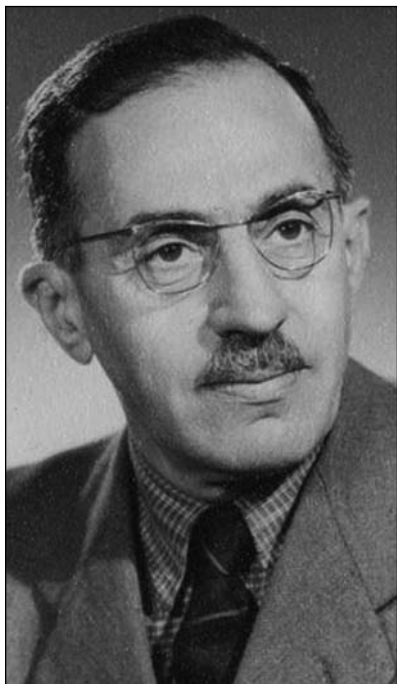

Szent-Györgyi Albert és Löw Immanuel 1938-ban

Ferenc ásatásait, a város és környéke világát, munkaszolgálatosokat és még mi minden mást dokumentált e neves sajtómunkás.

120 (hundert und zwanzig) éve született ő, Temesváron. 1919-ben jelent meg első fotója egy felrobbant Zeppelinről. Kezdetben optikusnak, orvosi műszerésznek tanult. 1923-ban került Szegedre, ott dolgozó bátyja ajánlotta neki, hogy lépjen be a Délmagyarhoz. Előtte Pesten dolgozott a Színházi Életnél, az Estnél, a Tolnai Világnapnál, a Pesti Hírlapnál. Ez előtt a Monarchia mundérjában Piavénél, a harctéren is szolgált, s ottani szolgálataért, bátorságáért német vaskeresztet is kapott. Szegeden egy időben a Kelemen utcában optikus- és fotósüzletet is működtetett.

A róla szóló írások kiemelik, hogy a Nobel-díjas Szent-Györgyi az őt felkereső újságírókat Liebmánhoz irányította azzal, hogy tőle kérjenek fotót, rengeteget készített már róla, ne az ő idejét rabolják. A Szent-Györgyi-fotósorozat bejárta a világ-sajtót is. Bartók Béla és Kodály Zoltán – mondván, hogy ők nem fellépő előadók – hosszas unszolásra álltak a fotós masinája elé. Arról szolt a tu-

Liebmán Béla

dósítás, hogy Mascagni, Vaszy Viktor, Tolnay Klári vagy Karády Katalin szabadkozott volna a fényképezés miatt.

Mos láttam egy fotót, amelyen Szent-Györgyi professzor és Löw Immanuel főrabbi kezét fog. Most láttam egy fotóját, amely a szegedi zsinagóga meggyalázását ábrázolja. 44-ben oda zsúfolta a magyar hatalom a kifosztott, vagonban elűzött szegedi zsidóságtól elrabolt bútorokat, ingóságokat...

Ha már 44-nél tartunk, el kell mondani, hogy Liebmán Bélát sem kerültk el a muszos behívók. A muszos éra alatt is fotózott. (A Múlt és Jövőben lehet olvasni erről.) Az első világháborús német vaskereszt birtoklása hozzájárult a vészorszak túléléséhez. Felesége és kislánya hazaindult ugyan a felszabadult táborból, ám útközben egy „szorgalmas” SS-osztag véget vetett a szabadulásuknak, életüknek...

Liebmán Béla jelzett fotói időnként aukción is feltűnnek, a neten felvételeit tartalmazó albumot is kínálnak. Fotóinak, negatívjainak számát úgy negyedmillióra teszik. Van belőlük a Nemzeti Múzeumban, természetesen a szegedi Móra Ferenc Múzeumban, az MTI fotógyűjteményében. És ha valaki veszi a fáradságot, hogy a Délmagyarország száma- it 1923-tól 1996-ig – Liebmán Béla haláláig – végiglapozza, számtalan, jobban mondva több száz vagy tán több ezer fotóját láthatja.

Muszáj megjegyeznem, hogy akit részletesebben érdekel Liebmán Béla fotós élete, olvassa el a Hollósi Zsolt Löw Lipót- emlékdíjas író, újságíró által a fényképezés mesterével annak halála előtti hetekben készített interjút (www.hollosizsolt.hu). A fenti írás zömét én is onnan merítettem, idéztem.

Politzer Tamás

Mi köze a zsidóknak a kávéhoz?

Annak ellenére, hogy – bár ott él a világ két legnagyobb zsidó közössége – sem Izrael, sem az Amerikai Egyesült Államok nem szerepel a Föld 20 legnagyobb kávéfogyasztó országa között, mégis jelentős kapcsolat van a zsidóság és a kávé, a kávézás kultúrájának elterjedése között.

Nem vesszük végig a kávé elterjedésének történetét. Azonban azt érdemes tudni, hogy az ital Etiópiából származik. A helyiek akkor jöttek rá a kávé életfunkciókat kedvezően befolyásoló hatására, amikor látták, hogy a legelőször kecskéik, amelyek kávécsérjék leveleit fogyasztották, élénkebbek lettek.

Először Jemenben főztek a növényből italt (i. e. 1000 körül), mely később az egész térségben nagy népszerűségnek örvendett. Elliott Horowitz történész arra a megállapításra jutott, hogy a hívő zsidók nagyon kedvelték az italt, mivel a koffeintartalma hozzásegítette őket ahhoz, hogy minél kevesebbet aludjanak, és így többet tanulmányozhassák a Tórát. A korai zsidó fogyasztók számos kérdést vetettek fel a kávézással kapcsolatban, például azt, hogy gyógyszernek kell-e tekinteni az italt, vagy milyen áldást kell rá mondani. (Később megegyeztek abban, hogy nem gyógyszer, és – ugyanúgy, mint pl. a vízre – a seahól áldás elmondása szükséges a fogyasztása előtt.)

1386-ban Jemen oszmán uralom alá került, aminek következményeként az egész birodalomban elterjedt a kávézás szokása. Az első kávéházak az 1500-as években nyíltak meg Konstantinápolyban, és az 1500-as évek közepéig egyre nőtt a számuk. A kor kávéházaiba csak férfiak mehettek, a nők otthonaikban fogyasztották az italt. Nem sokkal később a kávéházak más nagyvárosokban is megjelentek, pl. Kairóban, Damaszkuszban és Mekkában. 1553-ban a Kairóban tevékenykedő David ibn Abi Zimra rabbihoz számos, a kávézással, kávéval összefüggő kérdés érkezett a helyi zsidóktól. A rabbi mindenkit arra intett, hogy otthonaikban igyanak kávé, és ne a közterületeken.

Európán belül gyakran zsidó kereskedőknek köszönhetően jutott az ital egyik városból a másikba. Az első kávéház az öreg kontinensen 1632-ben nyílt meg az olaszországi Livornóban (egy zsidó kereskedő alapította). Angliában pedig Oxfordban hozta létre 1650-ben az első kávéházat bizonyos Jakab, a zsidó, aki Libanonból érkezett a szigetországra. Négy évvel később szintén az egyetemi városban nyitotta meg kapuit a Queen's Lane Coffee House, mely a legrégebbi, ma is működő ilyen jellegű intézmény. A zsidók – örmény, török és görög kereskedőkkel együtt – Franciaországban, Hollandiában és Európa sok más pontján alapítottak kávéházakat a korban.

A zsidóknak számos antiszemita törvénnyel kellett szembenézniük a kávézás világában is. Veronában például megtiltották, hogy nőknek kávé szolgáljanak fel. Németország egyes területein pedig egyenesen be akarták tiltani kávékereskedelmüket.

Az ital az USA-ban

A korai amerikai gyarmatosítók sokáig teát ittak, úgy, mint Angliában, egészen az 1773-as bostoni teadélutánig, ahol a kávé politikai témává nőtte ki magát (az amerikaiak a kávé választották a tea helyett). A kávé innentől kezdve nemzeti ital lett Amerikában, a kávéházak virágoztak. Ezen intézmények találkozóhelyként funkcionáltak leginkább. A zsidó kereskedők a következő évszázadokban igyekeztek kielégíteni a kávé iránt megnövekedett igényt.

Kávékultúra

Az 1800-as években a kávéházak nagyon felkapottak voltak olyan közép-európai nagyvárosokban, mint Bécs, Berlin, Prága, Varsó és Budapest. Stefan Zweig, a bécsi származású zsidó író, költő, műfordító a kávéházakat egyfajta demokratikus klubként definiálta, amelyek mindenki számára nyitottak. Egy

csésze kávé árért minden vendég órákon keresztül ülhet, beszélhet, írhat, kártyázhat, levelet vehet át, és korlátlanul olvashatja az újságokat.

Amerikában a zsidók körében is nagyon nagy népszerűségnek örvendett a kávé a bostoni teadélután után. Hamarosan felmerült egy vallási probléma is az itallal kapcsolatban. Számos fogyasztó úgy gondolta, hogy az italt kávébabból állítják elő. Ez peszáchkor jelentett volna gondot, amikor az askenázi zsidók nem fogyasztanak kitnietot (hüvelyes ételeket, így babot sem). Kiderült azonban, hogy nem ez a helyzet, kávébogyóból állítják elő az italt (ami peszáchkor is kóser). Ezt az álláspontot hamarosan az egyik első New Yorkban működő zsidó reklámiroda is hirdetni kezdte. Mr. Jacobs egy ortodox rabbival is konzultált a kávé és a peszách kapcsolatáról. A Maxwell House nyomtatni és értékesíteni kezdett peszách Haggadákat (a szédereste „forgatókönyve”), ami mellé egy peszáchra kóser Maxwell House kávé járt ajándékba. Napjainkra már több mint 50 millió példányt nyomtattak ki a Maxwell Haggadából.

A kávé Izraelben

Egy nemrég megjelent tanulmány szerint egy átlagos izraeli éves szinten 100 liter kávé iszik. Ez körülbelül kétszer annyi, mint az amerikaiak fogyasztása. Izraelben az egyik legnépszerűbb kávéfajta a török, melyet feketén, kis csészékben, gyakran erősen cukrozottan szolgálnak fel. Egy másik népszerű fajtája az italnak a kávé háfuh, ami kicsit a kapucsinóra emlékezteti fogyasztóját. A harmadik népszerű kávé a jeges, melyet édesen, tört jéggel szolgálnak fel.

A címben feltett kérdésre a válasz, mint ahogy a fenti sorokból kiderül: elég sok.

Miklós Dóri

Gandhi 1939-es levele egy helyi zsidó szervezethez

Mahátma Gandhi 1939-es zsidó újról üdvözlését mutatta be az izraeli Nemzeti Könyvtár Jeruzsálemben – adta hírül az MTI az izraeli ynet portál nyomán.

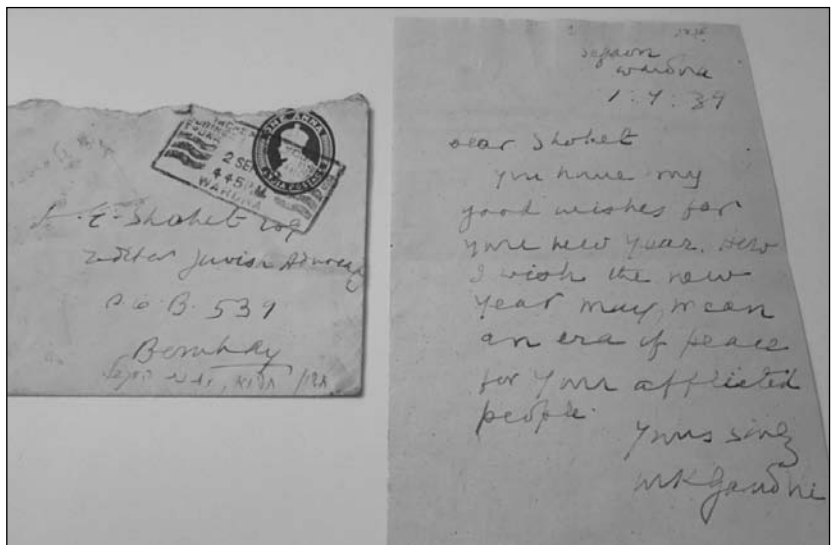
Az indiai pacifista politikus nyolcvan évvel ezelőtt, 1939. szeptember elsején, a második világháború kitörésének napjaiban kézzel írott üdvözlést küldött egy helyi zsidó szervezet vezetőjének.

„Szenvedő népednek a béke korszakát” kérte Gandhi levélben, amely új fényt vet bonyolult hozzáállására az európai zsidók üldözéséhez.

Mint a könyvtár birtokában lévő levélben olvasható, India legendás vezetője együttérzését fejezte ki a zsidók iránt, de később bírálatokkal is szembesült, mivel a háború elutasításán túl a csakis erőszakmentes fellépést hirdette, még a nációkkal szemben is.

Ismeretes, hogy Gandhi békülékeny levelet küldött a náci Németországot vezető Adolf Hitler kancellárnak is, amelyben azt írta, nem hiszi, hogy a diktátor az „ellenfelei által leírt szörnyeteg” lenne.

Gandhi levelét a Nemzeti Könyvtár az interneten is elérhetővé tette a zsidó újról.

Gandhi levele

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-
PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig.
Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, névjegykészítés, diplomakötés, könyvnyomtatás a Mammot III. em. 312-es üzletben és a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Miklós, www.rcontact.hu, +36-20-934-9523.

Közös képviselet, társasház-kezelés, Budapest. Dr. Bíró Anna, 06-70-505-9394, 06-70-383-5004, info@drbiroanna.hu

GÁBOR ESZMERALDA becsüs, műgyűjtő készpénzért vásárol festményeket, tört- és fazonaranyakat, ezüstartárgyakat, bútorokat, órákat, bronzokat, herendiket stb., teljes hagyatékat. Kiszállítás díjtalan. Üzlet tel.: +36-1-789-1693, 06-30-898-5720, www.aranybecsus.hu

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, képeslapokat. 06-20-522-5690, este 06-1-322-8439.

Régiség, festmény, ékszer, hagyatékok vétele a legmagasabb áron, azonnali készpénzfizetéssel. Kárai Galéria, 1077 Budapest, Wesselényi u. 9., a Dohány zsinagóga mögött. 06-1-344-2728, 06-20-924-5370, kairai-galeria@karaigaleria.hu. 25 éve a magyar műkereskedelemben.

Kastélyok berendezéséhez vásárolok festményeket, ezüstartárgyakat, ét-készletet, cukordobozt, tálcat stb., Kovács Margittól kerámiákat, herendi porcelánokat, régi álló-, fali-, asztali órákat, bútorokat, márványszobrokat stb. Teljes hagyatékként első vevőként a legmagasabb árat fizetem készpénzzel. Értékbecslés díjtalan. Üzlet 06-20-280-0151, herendi77@gmail.com

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Gondozást vállalna szociális szférában dolgozó hölgy egyedülálló, gyermektelen személynél, ingatlanáért. Megegyezés kölcsönös bizalom alapján. Tel.: 06-20-326-9396.

Fiatal orvosnő életjáradéki szerződést kötne: 06-30-203-2473.

Egy pesti születésű, vidéken élő, holokauszt túlélő, idős, magányos aszszony hasonló sorsú, humoros, kedves, jólelkű férfi társát keresi. 06-30-292-3687.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felélő vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Olvasói levél

A lap Izraeli Színes oldalán a szeptember 1-jei számban az egészségmegőrzésről írtak. Ehhez szeretnék hozzászólni.

A már lassan kilencmillió Izraelben az egészségügy rendkívül fontos terület, de működése számunkra nehezen érthető. Hadd mutassam be két példán keresztül.

1. Tel-Avivban élő barátom értesített, hogy baj van a szívével, és lehet, hogy műtétre lesz szüksége. De a kórház közölte, hogy a biztosítás, amit nagyon régóta fizet, nem fedezi ennek a költségeit, ezért vagy egy sokkal színebb beavatkozást lehet elvégezni, és nem biztos, hogy az hatásos, vagy pedig a műtét költsége és a biztosító által fizetett összeg különbözetét ő maga fizeti ki a kórháznak. Én ezt nem értettem, de elmagyarázta, hogy minden izraeli állampolgár maga dönti el, mennyit szán társadalombiztosításra, viszont ha rosszul választ, viselnie kell a következményeket. Mellesleg ez tökéletesen megegyezik a már megszüntetett Obamacare előtti amerikai rendszerrel. A kérdést mostanra megoldotta a barátom, de az orvosok egyelőre halogatták az operációt.

2. Egy magyarországi barátom tavaly ősszel meglátogatta Tel-Avivban élő lányát és három unokáját. Kötött utasbiztosítást (mint minden előrelátó utazó), és mivel nem volt egészséges, a biztosítás igen komoly összegre szolt. Korábban évente többször is látogatta a gyerekeket, és eddig soha semmi baj nem történt. Sajnos tavaly beüött a krach. Barátom, aki kb. 14 éve rákból gyógyult, nagyon rosszul lett, mentő vitte a kórházba. A fájdalomtól alig tudott beszélni, de a betegfelvételi részleg elsőként azt kérdezte, hajlandó-e kifizetni mindent, ami vele kapcsolatban történik, különben hozzá se nyúlnak. A barátom mutatta a biztosítási kötvényét meg mindent, amit ilyenkor be kell mutatni, de a felvételes közölte, hogy ezek őt nem érdeklik. Ha fizet, akkor helyrehozzák annyira, hogy haza tudjon repülni, ha nem, máris viszi vissza a mentő a családdhoz, csak a fuvart kell kifizetnie. És a biztosítás? Az a maga problémája – felelte a felvételes –, majd foglalkozik vele otthon. Nem volt mit tenni, az utolsó fillérig kifizette a kb. tíznapos benttartózkodást és a szükséges kezelést, hogy haza tudjon jönni. A kapott izraeli papírok alapján itthon megkezdte a kintlódást a biztosítóval. Hogy az eredmény végül is mi lett, már nem tudom, de a biztosítótól idén márciusig még egy fillér visszatérítést sem kapott. Nem sokkal később pedig itt hagytott bennünket.

Szóval az egészségügy még ebben a csodálatos országban is eléggé ellentmondásos.

Dr. Ébert László

A győri szabadegyetemről

Örömmel olvastuk az Új Életben, hogy milyen érdekes, változatos programú zsidó szabadegyetemet hirdettek Budapesten, egyben ötletadónak is szánják vidéki közösségeknek, hitközségeknek.

Büszkén jelenthetjük, hogy Győrben nyitott kapukat döntögetnek, hisz itt a 13. szemesztert kezdjük októberben.

A legváltozatosabb témákról hallottunk kiváló előadók tolmácsolásában. A teljesség igénye nélkül:

Német megszállás következményei Magyarországon és Győrben (Bana József, Győri Levéltár);

Az 1918–19-es forradalmak, a vörös- és fehérterror – a kiváló Haraszi professzor úr előadásában;

A Tóra földrajza az Édenkertől a Nébó-hegyig (dr. Vántus Rabán győri társunk fantasztikus stílusában és tudásával);

A keresztény teológia új zsidóság-szemlélete a vészorszaktól napjainkig (Szécsi József);

A pürim története képzőművészeti alkotásokon keresztül rabbink, Iotha Péter Joel kifejtésében;

Egy munkácsi zsidó család életéről hallottunk dr. Bányai Viktóriától A vogul szótártól a Manner ostyáig címmel;

Hallottunk előadásokat a Katolikus Hittudományi Főiskola rektorától, a győri evangélikus püspöktől, a református esperestől bibliai témában, visszanyúlva a zsidó gyökerekig.

A felsoroltak csak morzsák abból, amit a nagyérdemű élvezhetett az elmúlt évek során. A hallgatóság életkormegoszlása a diák korosztálytól a nyugdíjasokig terjed, az érdeklődést mi sem jellemzi jobban, mint hogy az átlagos létszám 50-60 fő, sok pótszékel megölte az imatermet, az aktivitás is élénk, az előadások után sok kérdés hangzik el.

Házon kívüli programjaink is voltak: kétszer jártunk Budapesten (Dohány utcai zsinagóga, múzeum, valamint Páva utca).

Az ismeretterjesztéssel arra is törekszünk, hogy megértsük, megértsük a vallási multikultúrát, hogy nincs kereszténység zsidóság nélkül, hogy nem létezett győri ipar, kereskedelem, kultúra, építészet győri zsidóság nélkül, mert tudjuk, tudatjuk, hogy az antiszemizmus alapja részben az ismeretek hiánya, illetve az évtizedek alatt kialakult rossz beidegződések.

Nagyon jó, hogy a hallgatók akarják, hogy legyen folytatás, ötleteik vannak témára, és hiányolják, ha ünnepek miatt nincs előadás, hát ezért kell, ezért érdemes csinálni.

A 2019/20-as szemeszterek hamarosan kezdődnek.

Egy Új Élet-olvasó egyetemi hallgató

Gyógyszertámogatás 2019

Ismételten közöljük, hogy a szociálisan rászoruló betegek az esetenként szükséges, drágább gyógyszerek beszerzéséhez támogatást igényelhetnek. Drágább alatt a szokásosnál lényegesen magasabb árú gyógyszereket értjük, kb. 50.000 Ft értékhatárig.

Mód van a magánjellegű MR-vizsgálat költségeinek támogatására is, ha a vizsgálatot az állami egészségügy csak túl távoli időpontra tudja vállalni.

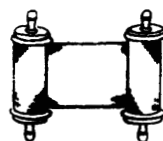
Támogatást igényelni egy adatlap kitöltésével lehet, mellékelve az orvosi igazolást a szedett gyógyszerekről.

Részletesebb tájékoztatás és adatlap kérhető a következő telefonszámon: Vértés István (06-1) 321-3497 (lehetőleg az esti órákban).

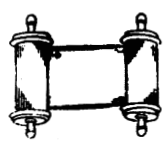
Sotheby's

Londoni árveréseinkre keressük neves festőművészek alkotásait

SOTHEBY'S WIEN, HERRENGASSE 5, PALAIS WILCZEK, 1010 WIEN
INFORMÁCIÓ +43 (0)1 512 47 72 VIENNA.OFFICE@SOTHEBYS.COM
SORAYA.STUBENBERG.REPRESENTATIVE@SOTHEBYS.COM

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Okt. 18.	Szombat reggel Okt. 19.	Péntek este Okt. 25.	Szombat reggel Okt. 26.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.00	9.30	18.00	9.30
Hunyadi tér 3.	18.00	10.00	18.00	10.00
Bethlen tér 2.	18.30	9.30	18.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	17.40	8.00	17.30	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	17.40	8.00	17.30	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	17.40	9.00	17.30	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Vörösmarty u. 8.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	16.30		17.30	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	18.00	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	17.30	8.30	17.20	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.30	8.00	17.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
N A P T Á R				
Október 18. péntek	Tisri 19.	Gyertyagyújtás: 5.30		
Október 19. szombat	Tisri 20.	Szombat kimenetele: 6.36		
Október 20. vasárnap	Tisri 21.	Hosáná rábbá		
		Este: Smini áceret 5.30		
Október 21. hétfő	Tisri 22.	Smini áceret MÁZKIR		
Október 21. hétfő	Tisri 22.	Szimchát tóra		
Október 22. kedd	Tisri 23.	Szimchát tóra		
Október 25. péntek	Tisri 26.	Gyertyagyújtás 5.21		
Október 26. szombat	Tisri 27.	Szombat kimenetele: 6.24		
		Újholdhirdetés		
Október 29-30. kedd-szerda	Tisri 30.-Cheván 1.	Újhold		

2019. október 27-én, vasárnap, délelőtt 10 órától kb. 12.30 óráig, Hunyadi téri templomkörzet
GENERÁCIÓK KLUBJA
(VI. Hunyadi tér 3. I. emelet)

RUHABÖRZÉT szervez, amely térítésmentes és bármennyit vihetnek. Nagy választék, sok új és keveset hordott, divatos, használható holmi újszülöttek, gyermekek, kiskamaszok, kamaszok, férfiak és nők részére, kisebb-nagyobb, XXL-es méretben is!!! Várunk mindenkit, zsinagógakörzetek, klubok, szervezetek, alapítványok stb. Örözt esemény ©

ISIDOR KAUFMANN

A Regiségkereskedő

Sotheby's New York

2006. december 13.

\$772 000 világrekord

áron eladva

Amit nem tudtunk Zubin Mehtáról

Budapesten vendégszerepelt a 83 éves Zubin Mehta. Az indiai karmesterlegenda több mint hat évtizedes karriert tud a háta mögött. Összeszedtünk néhány érdekességet róla.

1. Apja Mumbai szimfonikus zenekarának alapítói között volt

A fiatal Zubin Mehta első találkozás a zenével a családban történt. Apja karmester volt, de a fiú kamara-zenét hallott először. Hamar kiderült, hogy jó füle van, bármit vissza tudott énekelni. Amikor tizenhat éves volt, egyre gyakrabban előfordult, hogy apját helyettesítette a zenekar élén. Mint később elmondta, mindig karmester szeretett volna lenni, nem azért, hogy pálcát lengessen, hanem mert a szimfonikus repertoár áll a legközelebb hozzá.

2. Rendkívül hamar ért magasra

Huszonöt évesen már vezényelte a Bécsi és a Berliini Filharmonikus Zenekart is, és a Montreali Szimfonikusok zeneigazgatói posztján dolgozott. 1962-ben, huszonhat évesen a legfiatalabb karmester volt jelentős amerikai zenekar élén: a Los Angeles-i Filharmonikus Zenekar zeneigazgatójává vált.

3. Rekordideig volt a New York-i Filharmonikusok élén

Erőskezű karmesterként ismert, aki, mikor Los Angelesből New Yorkba igazolt, így beszélt a váltásról: „*Los Angelesben abszolút főnök*

Zubin Mehta

Fotó/Forrás: Joe Malinal/Müpa

vagyok. Az az én zenekarom.” New Yorkban tizenhárom évet töltött, egyetlen másik karmestert sem marasztaltak ilyen sokáig. Mintegy ezer koncertet vezényelt, de nem volt felhőtlen a viszonya a zenekarral. Mehta stílusa gyakran túl határozott volt a nyugati embereknek. Egy interjúbán elmondta, hogy nyugaton nem fordulhat elő, hogy egy darabot túl sokáig próbálnak, de keleten annyit próbál egy zenész, amennyit a karmester akar.

4. Az első indiai karmester volt, aki világhírré tett szert

Mehta karrierje néhányak szerint azért is futott fel oly hamar, mert indiai származása egzotikumot kölcsönzött személyének. De Mehta so-

sem játszott rá erre, még ha paradox módon előnyt is kovácsolhatott abból, hogy fejlődő országból jött. Eredményeit tehetségének tulajdonították a keze alatt dolgozó zenészek is. „*Neki van a legjobb technikája* – mondta William Kraft üstdobos, a Los Angeles-i Filharmonikusok művésze. – *Ahogy a pálcát tartja, már azáltal könnyebb követni őt.*”

5. Neve ezt jelenti: erős kard

Rendkívül karizmatikus személyiség, neve pedig azt jelenti: erős kard. Rajongói szerint koncertjeit hatalmas szenvedély hatja át, már-már spirituális élményt jelentenek.

6. A hatnapos háború idején sem nyugodott

1967. június 5-től 10-ig háború zajlott Izrael és négy arab állam között. Amikor az Izraeli Filharmonikusok váratlanul karmester nélkül maradt, Mehta úgy vélte, muszáj beugrania, így az Egyesült Államokban felszállt egy hadianyagokat szállító repülőgépre, amiről később kiderült, hogy az utolsó volt, amelyet beengedtek Izrael légterébe (Tel-Aviv repterét ugyanis lezárták a háború idején.) A koncerten Daniel Barenboim és Jacqueline du Pré lépett fel, mindhárman egy pincében maradtak a harcok alatt. „*Nem tudom, milyen volt a koncert – nem sokat készültünk!*” – emlékezett vissza Mehta. – *De Daniel eljátszotta az Emperor-zongoraversenyt, Jackie pedig Elgar csellóversenyét.*”

7. Koncertet szervezett egy egykori koncentrációs tábor helyén

Mehtának nagy szerepe volt abban, hogy az Izraeli Filharmonikusok egy német zenekarral együtt játsszon Németországban, de nem akárhol: a buchenwaldi koncentrációs tábor helyén. A helyi zenekar a Bajor Állami Zenekar volt. „*Átfutott a fejemben, hogy az izraeliek talán nehezen ülnek majd le a németekkel zenélni*” – nyilatkozta a New York Timesnak. – *De nem érzékeltem ellenállást. Az az érzésem, hogy ha a zsidók és a németek együtt tudnak lenni Buchenwaldban örven évvel [a tragédia] után, talán az arabokkal is lehet béke.*”

8. Mélyen vallásos

Noha életének nagyobb részét töltötte Indiától távol, még mindig állampolgára az országnak. Szintén mert, hogy mélyen vallásos, a zoroasztrianus (más néven: párszizmus) vallást gyakorolja. Jelenleg mindössze 90-100 ezer Zoroaszterhívó él Indiában. Mehta az On Wings of Fire című, Zoroaszterről szóló filmben is szerepelt, önmagát alakította.

Zubin Mehta két éve több koncertet is kénytelen volt lemondani vállsérülése miatt, később rákkezelése miatt kényszerült pihenőre. A mai napig aktív. Nemrégiben a Müpában az Izraeli Filharmonikusokkal lépett fel, Mahler III. (d-moll) szimfóniáját vezényelte.

Cs. M./Fidelio

Pezsgő ÖNINTERJÚ

- **Rabbi úr! Csak nem pezsgővel köszöntötték az új évet Zuglóban?**
- Persze hogy nem, az eredeti pezsgő amúgy sem kóser!
- **Hát akkor mi a szerepe az itálnak?**
- Semmi! A pezsgő zsidó életéről szól a fáma, ami már a rendszerváltás óta tart!
- **Na ne!**
- Mi az, hogy ne? Az első években pezsgett, ma már harmincévesek a rendszer újszülöttei, így ők már nem a Kádár-rendszerhez hasonlítják a dolgokat!
- **Ez igaz! Lehet, hogy nekik már nem is pezseg! A fesztivál, a filmnapok, a kerekasztalok stb. sokszor a zsidó jelzőt viselik!**
- Félreértés ne essék, nem a késhegyig menő talmudi vitákat, a mikvék nonstop üzemeltetését hiányolom, bár azt is lehetne pezsgő zsidó életnek nevezni!
- **Akkor mit?**
- A közösségi oldalakon, médiákban való üzengetések, karaktergyilkosságok, lejáratások stb. nem vagyok biztos benne, hogy ezek a pezsgő zsidó élet velejárói lennének!
- **Mit csináljunk? Ez van!**
- Ez nagy baj a jövőre nézve! Mert ha akad valaki fiatal, aki a pezsgőbb vallásgyakorlatot magasabb szinten igényli az itthoninál, az el fog menni!
- **Lehet! Viszont ez – remélem – fordítva is igaz lehet! Aki ezt igényli, az meg ide fog jönni!**
- Szerencse, hogy van humorérzésem...

Kardos Péter

Jézust fogja alakítani Röhrig Géza egy új filmben

Az Oscar-díjas Saul fia főszereplőjét ezúttal egy amerikai filmben, Jézusként láthatjuk majd viszont.

Röhrig Géza a *Saul fia* sikerét követően még arról beszélt, hogy felhagy a forgatással, azóta viszont már szerepelt a Porrá című amerikai moziban, amelyben egy chászid zsidót alakított. A Kossuth-díjas színész nemsokára több filmben is feltűnik majd. Például a második világháborúban a francia ellenállással együttműködő zsidó sráckokról szóló *Resistance*-ben, vagy Terrence Malick soron következő alkotásában, amelyben Röhrig Jézust fogja eljátszani.

Az Index cikke szerint Malick még készülőben lévő filmjéről – melynek címe The Last Planet (Az utolsó bolygó) lesz – egyelőre nem sokat lehet tudni, eddig csak annyit árultak el a készítőik, hogy Jézus életének szakaszait fogja bemutatni evangéliumi parafrázisokon keresztül. A szereposztásból kiderül, hogy Jézuson kívül feltűnik majd Szent Péter, illetve a Sátán is, akinek a négy megtestesülése is belekerült a forgatókönyvbe.

Kibic

...és ideje van a nevelésnek

Jiddise máme sorozatunk

- A kis Slomó hazamegy az iskolából, és lelkesen mondja az anyjának:*
- *Képzeld, mama, az iskolai színjátszó körben szerepet fogok kapni!*
 - *Nagyon jó, kislám. És mit fogsz játszani?*
 - *Egy zsidó témájú színdarabban a férjet.*
 - A mama a fejét rázva, dühösen mondja:*
 - *Menj azonnal vissza, és kérj egy olyan szerepet, amiben meg is szólalhatsz!*
- ***
- *Mi a különbség a terrorista és a jiddise máme között?*
 - *A terroristával néha lehet egyezkedni...*
- ***
- *Mi a különbség a pitbull és a jiddise máme között?*
 - *A pitbull néha feladja...*
- ***
- *Mi a pulóver?*
 - *A pulóver az a ruhadarab, amit a zsidó gyerekek akkor kell felvennie, ha az anyja fázik...*

Budapesten, az Akácfa utcai Kispipa falán avatták fel Seress Rezső miniszobrát, Kolodko Mihály alkotását. A zeneszerzőnek, akinek a világhírűvé vált Szomorú vasárnap című dalt köszönhetjük, a vendéglő a második otthona volt. Seress emlékéért Fesztbaum Béla színművész idézte fel.

Fotó: Népszava/Markoszov Szergej

Van-e zsidó női démon?

A Héber Biblia nő-képe meglepően modern, egyértelműen humanistának nevezhető, hiszen a Tanach értékeli a nőt, tisztelettel beszél róla, jogokat ad neki és helyesli, ha él a jogaival – olvasható Szunyogh Szabolcs legújabb könyvében.

A Noran Libro kiadásában az elmúlt hetekben jelent meg *Szunyogh Szabolcs* tollából A zsidó nő című könyv, amely a kiadó ajánlója szerint olyan kérdésekre keresi a választ, hogy van-e zsidó nőiség, és ha igen, miképp reagál arra a környezet, van-e zsidó női démon, felhasználható-e a nő vonzerő egyéni céljainkért vagy a közösség érdekében? Mit sugall a zsidó nők életpéldája? Segítette-e vagy éppen ellenkezőleg: megnehezítette a nők sikerét zsidóságuk a tudomány, a film, a költészet, a zene, a színház, a sport, a politika, a festészet, a popzene vagy az üzlet világában? A világg kultúra nagyon sokat kapott a zsidóságtól: az egyistenhitet, a Bibliát, a szeretet vallását, a teljesítmények tiszteletét és a semmit sem tisztelő humort – de mit kapott a világ a zsidó nőtől?

S hogy milyen válaszokat talál a szerző? Erre példaként következzen egy részlet a könyvből:

Nagyon fontos, nagyon karakteres különbség található a Héber Biblia és az Újszövetség nő-képe között. Habár a Héber Bibliában találunk számos olyan részletet is, amely bánthatja a mai, az egyenjogúságon alapuló gondolkodásunkat, hiszen ez a mű majdnem háromezer évvel ezelőtt keletkezett, a Tanach nő-képe egészében mégis meglepően modern, egyértelműen humanistának nevezhető. A Héber Biblia értékeli a nőt, tisztelettel beszél róla, jogokat ad neki és helyesli, ha a nő él a jogaival.

A pátriárkák történetei szerint az ósanyáinkat nem akaratuk ellenére adták férjhez, hanem kikérték a beleegyezésüket. Nemcsak a saját sorsuk alakulásába szólhattak bele, hanem az egész törzset érintő események menetébe is. Ábrahám felesége, Sára (Szárai, „Az úrnő”) többször megmentette a férje életét.

Izsák felesége, Rebeka (Rivka, „A megigéző”) a férje helyett döntött a két fia, Ézsau és Jákób sorsát illetően. Jákób nagy szerelme, Rákhel („A kisbárány”) trükkösen segítette férjét a menekülésben. Mózes nővére, Miriam (egyiptomi eredetű szó, talán azt jelenti: „Szerelem”) a gyermekek védője és szabadítója volt, egy alkalommal még a nagyhatalmú öccsével is szembefordult.

Az Aranyborjú történetét leíró szövegből úgy tűnik, hogy a nők nem vettek részt a bálványimádásban. Több középkori rabbi éppen ezzel indokolta a nők kitüntetett szerepét a zsidó családon belül. A zsidó történelemben az ősbűn nem a paradicsomban elkövetett engedetlenség, hanem a Kivonulás során elkövetett bálványimádás. A Tóra leírása szerint ez az ősbűn csak a férfiakat terheli, a nőket a Biblia mentesíti ez alól.

(*Szunyogh Szabolcs: Zsidó nők, Noran Libro Kiadó, 2019, 3392 Ft.*)

Kácsor Zsolt

